

LEGIONÁŘSKÝ

4/2017

Směr

Legionářská pouť
do Francie

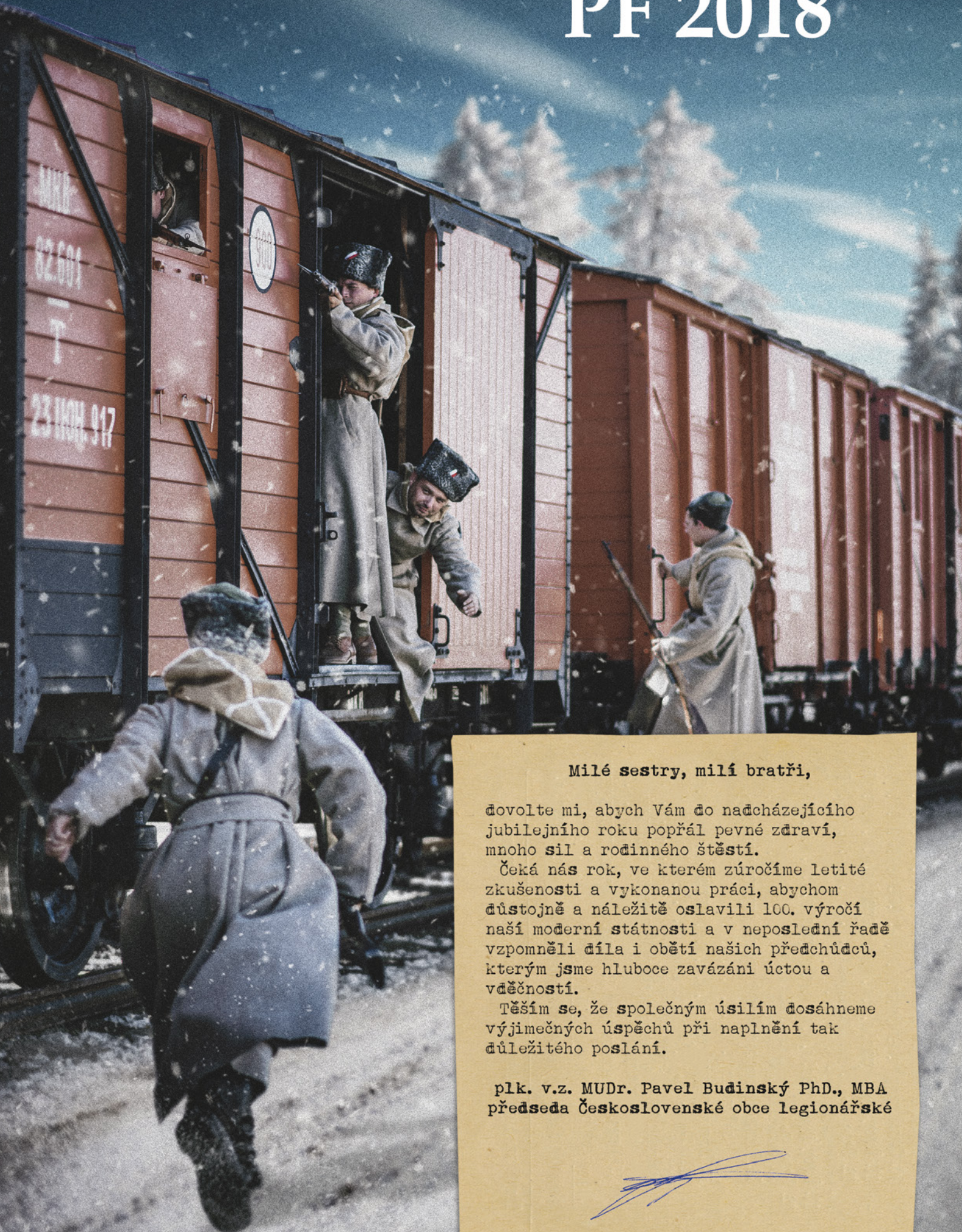
Transporty čs. dobrovolců
z Ruska do Francie

Hledá se
SILVER A

75. výročí poprav
v Mauthausenu

PF 2018

Milé sestry, milí bratři,

dovoluji mi, abych Vám do nadcházejícího jubilejního roku popřál pevné zdraví, mnoho sil a rodinného štěstí.

Čeká nás rok, ve kterém zúročíme letité zkušenosti a vykonanou práci, abychom důstojně a náležitě oslavili 100. výročí naší moderní státnosti a v neposlední řadě vzpomněli díla i obětí našich předchůdců, kterým jsme hluboce zavázáni úctou a vděčností.

Těším se, že společným úsilím dosáhneme výjimečných úspěchů při naplnění tak důležitého poslání.

plk. v.z. MUDr. Pavel Budinský Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Na Vítkově uctili nejen Den válečných veteránů, ale udělovali i vyznamenání **2**

Na Valech se vzpomínalo na boje o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu **2**

Válečný veterán Petr Beck oceněn Řádem TGM **3**

Předvánoční setkání válečných veteránů **3**

XIV. setkání bývalých vojenských pozorovatelů OSN/OBSE/EU **4**

Projekt ČsOL pečuje o válečné veterány již osm let **4**

Bojoval za naši svobodu **5**

K devadesátinám odbojáře Leopolda Bartáka **6**

Opustili naše řady **7**

Slovo předsedy ČsOL br. Pavla Budinského **8**

LEGIE 100

263 dní na kolejích **10**

V roce 2018 pod parou **11**

Pouť ČsOL do Francie **12-19**

Transporty čs. dobrovolců z Ruska do Francie **20-22**

Formování čs. jednotek v Cognacu **23-24**

Legionář-umělec brigádní generál Václav Šidlík **25-27**

STALO SE

Koncert ke Dni válečných veteránů **28**

5. ročník legionářské konference **29**

Setkání na půdě poslanecké sněmovny **30**

Letci uctili památku arm. gen. Karla Janouška **31**

Vzpomínka na Karla Bečváře, navigátora 311. čs. bombardovací peruti **31**

Republika 2017 **32-33**

Pohár předsedy ČsOL **33**

ČINNOST JEDNOT

Válečný veterán Petr Beck získal dětskou mírovou cenu Anděl pro lepší svět **34**

Jihočeská organizace SVV a legionáři bilancovali **34**

Exkurze do válečných let **35**

Vzpomínka na brigádu Jana Žižky **35**

Vzpomínka na 99. výročí vzniku republiky **36**

Na severu Čech byly odhaleny dva obnovené pomníky TGM **36**

Vernisáž výstavy Slovácká brigáda v Mikulově **37**

Čeladná nezapomíná na Jána Ušiaka **37**

Novojičínské setkání válečných veteránů **38**

Den válečných veteránů v Bruntále **38**

V Třinci oslavili Den válečných veteránů **39**

Oslavy Dne válečných veteránů v Husinci **39**

Uctění památky válečných veteránů v Písku **40**

Slavnostní večer v Českém Krumlově **40**

Chomutovsko v den veteránů **41**

V Bystřici se křtila kniha kronikáře br. Petra Majera **41**

HISTORIE

Hledá se SILVER A **42-43**

Příběh rodiny Fafkových **44-45**

Dějiny koncentračního tábora Mauthausen **46-49**

V Mauthausenu se vzpomínalo na popravené odbojáře **50**

Mauthausen – konečná stanice **50**

Prsti z legionářských bojišť na univerzitní půdě **51**

Vojáci uložili prst z bojiště do Pomníku příslušníků 75. pěšího pluku **52-53**

RECENZE

Špiónem běločechů v Rusku **54-55**

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás **56**

Na Vítkově uctili nejen Den válečných veteránů, ale udělovali i vyznamenání

Vladimír Marek,
MO ČR

Vsobotu 11. listopadu se na Čestném dvoře Národního památníku v Praze na Vítkově uskutečnil slavnostní nástup u příležitosti Dne válečných veteránů. Této dnes již tradiční akce, která se v České republice koná od roku 2001, se zúčastnili ministr obrany Martin Stropnický, náčelník Generálního štábu AČR arm. gen. Josef Bečvář, zástupci diplomatického sboru, významní představitelé státní správy a samosprávy, Československé obce legionářské, zástupci dalších veteránských organizací a další čestní hosté.

V průběhu slavnostního ceremoniálu byly položeny věnce k uctění památky válečných obětí. Na tuto akci bezprostředně navazovalo setkání ve Slavnostní síni Národního památníku. Během něho udělil ministr obrany sedmi osobnostem Záslužný

říž ministra obrany České republiky III. stupně. Z toho třem osobám in memoriam. Mezi vyznamenanými byli příslušníci národního boje za osvobození, váleční veteráni, vojáci ve výslužbě a zástupci civilních i vojenských oborů a odborností.

Ocenění si tak z rukou ministra obrany převzal tajemník projektu Legie 100 br. Jiří Charfreitag a dlouholetá pracovníce projektu Péče o válečné veterány ses. Dana Nosková.

Při příležitosti Dne válečných veteránů byl mimo jiné do hodnosti poručíka ve výslužbě jmenován účastník národního boje za osvobození četař ve výslužbě Michal Demjan. Děkovný list ministra obrany za záchranu lidského života převzali dva příslušníci Posádkového velitelství Praha, kteří během hokejového zápasu zachránili život hráči ze soupeřova týmu. **(kráceno)**

Na Valech se vzpomínalo na boje o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu

ses. Marcela Volfová

Vpátek 3. listopadu 2017 se setkali vedoucí představitelé Ministerstva obrany ČR a Generálního štábu AČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností, aby si v Hlavním sále MO ČR Na Valech připomněli 74. výročí bojů o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu.

Setkání zahájil příchod čestného předstedenictva, které následovala čestná stráž se státní vlajkou. Do čestného předstedenictva tenkrát usedli velvyslanec Slovenské republiky pan Peter Weiss, pan senátor Patrik Kunčar, zástupce náčelníka GŠ AČR pan genmjr. Jaroslav Kocián, vojenský přidělenec Ukrajiny v ČR pan plk. Kostiantyn Brozhko, za KVV Praha zde byla přítomna paní mjr. Šárka Korcová. Dále v čestném předstedenictvu zasedli vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktor Šinkovec, zástupkyně České obce sokolské paní Květa Volková, zástupce Konfederace politických vězňů pan plk. Otakar Vinklář, předseda Sdružení čs. zahraničních letců – východ pan plk. Jan Novák a místopředseda ČSBS pan Emil Šneberk. Po zaznění státních hymen Slovenské a České republiky se slova ujal organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip, který na úvod setkání vyzval přítomné, aby povstali a minutou ticha uctili památku padlých. Poté vyzval k úvodnímu projevu setkání mimořádného a zplnomocněného velvyslance Slovenské republiky pana Petera Weiss. Ten ve svém prosluvu mj. zmínil nelehkou pozici Ukrajiny

jak v minulosti, tak v současnosti. Poté jej u řečnického pultu vystřídal místopředseda Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu ČR pan Patrik Kunčar. Závěrečného projevu se ujal zástupce náčelníka GŠ AČR pan genmjr. Jaroslav Kocián.

Poté přišly na řadu ocenění. Neprve z rukou brig.gen br. Miloslava Masopusta převzal pan Petr Valocsa medaily III. stupně ČsOL za zásluhy o obnovu a šíření legionářských tradic. Poté br. Jiří Filip předal za ČsOL kytici paní Heleně Masopustové, manželce br. Masopusta, která právě v den konání setkání slavila narozeniny. Poté již nastoupila čestná stáž, aby ze sálu odnesla státní vlajku, čímž byla ukončena oficiální část vzpomínky, kterou vystřídalo neformální setkání v prostorách předsálí. ■

Válečný veterán PETR BECK oceněn Řádem TGM

br. Antonín Zgažar

Vsobotu 28. října 2017 při příležitosti 99. výročí vzniku samostatného československého státu udělil prezident republiky státní vyznamenání 39 osobnostem. Mezi nimi byl i člen Jednoty ČsOL v Bruntále, válečný veterán br. Petr Beck.

„Je to bývalý osvětimský vězeň, který v sedmnácti letech uprchl z Osvětimi, vzal do ruky zbraň a bojoval za svobodu své vlasti,“ vysvětlil ve svém vystoupení prezident Miloš Zeman důvod udělení vyznamenání.

Válečný veterán Petr Beck, který se letos dožil devadesáti let, byl oceněn Řádem Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy. Je to první občan Bruntálu, kterému se dostalo takového ocenění. ■

Předvánoční setkání válečných veteránů

text br. Jaroslav Syrový
foto archiv ČsOL

Dne 29. listopadu 2017 se uskutečnilo Vánoční setkání s válečnými veterány z druhé světové války v Domě armády Praha za účasti významných hostů. Akci organizovala Československá obec legionářská.

Jménem ČsOL přivítal přítomné moderátor br. Jaroslav Syrový, který požádal o zdravici náměstkyni MO ČR paní Alenu Netolickou, náčelníka GŠ AČR arm. gen. Josefa Bečváře a náčelníka VKPR genmjr. Jana Kašeho. Poté převzal od náčelníka GŠ AČR arm. gen. Josefa Bečváře Pamětní medaili Za zásluhy II. stupně řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, který se věnuje ve svém volném čase přípravě na obranu vlasti v řadách Aktivních záloh AČR.

Medaile ČsOL převzali za dlouholetou spolupráci z rukou generálů v. v. Emila Bočka a Václava Kuchynky emeritní místopředseda Vlády ČR Miroslav Grégr, náčelník VKPR genmjr. Jan Kaše, plk. Michal Burian, zástupce ředitele VHÚ, a plk. Zdeněk Šiman, ředitel Útvaru PČR pro ochranu prezidenta ČR.

Ředitel VHÚ plk. Aleš Knížek využil této příležitosti a předal Pamětní medaili legionáře Rudolfa Medka za dlouholetou

spolupráci Miroslavu Grégrovi, Radku Augustinovi a Jaroslavu Kulíškovi, bývalému vojenskému pozorovateli OSN v Gruzii.

V závěru akce poděkoval místopředseda ČsOL a válečný veterán genmjr. Emil Boček zástupcům MO ČR a GŠ AČR za péči, kterou věnují válečným veteránům a všem popřál pěkné Vánoce a šťastný nový rok. ■

XIV. setkání bývalých vojenských pozorovatelů OSN/OBSE/EU

br. Stanislav Švidek,
br. Miroslav Marek

Dne 13. října 2017 se v zařízení Agentury profesního rozvoje a podpory aktivit MO ČR v Komorním Hrádku (Choceradech) uskutečnilo tradiční, již čtrnácté setkání bývalých vojenských pozorovatelů OSN/OBSE/EU.

Večer byl organizován v součinnosti Československé obce legionářské (Jednoty Benešov 2) a Sdružení válečných veteránů ČR (Krajská organizace Středočeského kraje).

V místě, kde byli školeni příslušníci Armády České republiky (částečně i příslušníci PČR) před jejich vysláním na různé pozorovatelské mise, si účastníci zavzpomínali nejen na průběh přípravných kurzů, ale především na plnění úkolů v misích, ve kterých naše republika měla zastoupení. Od prvních misí pod vlajkou OSN v Iráckém Kurdistanu na počátku 90. let minulého století, přes další nasazení v Gruzii, zemích bývalé Jugoslávie až po mise v africkém Kongu.

Prakticky všichni zúčastnění jsou již mimo službu v ozbrojených silách a proto je setkání i místem, kde si mohou popovídat i o tom, jak žijí dnes, co je naplňuje, jak si užívají svých koníčků. Je hezkou tradicí, že spolu s bývalými pozorovateli na setkání přijíždějí i jejich životní partnerky, které v době vyslání svých mužů do zahraničí doma „bojovaly“ na své frontě, musely se starat o děti a ne vždy byla jejich situace jednoduchá.

K příjemné pohodě přispěla i hudba, jejíž kapelník Vlastimil Jánký je také bývalý vojenský pozorovatel, stejně jako někteří další členové kapely.

Je potěšující, že se sjelo více než 40 účastníků. Jako organizátoři jsme velmi rádi, že se nám zatím daří každoročně toto setkání uskutečnit. Chtěli bychom jubilejní XV. setkání zorganizovat i příští rok. Věříme, že i díky vstřícnosti AČR, která nám umožňuje využívat své školící zařízení, se to podaří. ■

Projekt Československé obce legionářské pečuje o válečné veterány již osm let

Jana Deckerová,
MO ČR

V konferenčním sále Domu armády Praha se ve středu 6. prosince uskutečnilo pravidelné setkání krajských koordinátorů a terénních pracovníků Československé obce legionářské (ČsOL) s náměstkyní ministra obrany Alenou Netolickou a ředitelem odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany plk. gšt. Eduardem Stehlíkem. Za dlouholetou práci terénního pracovníka ČsOL byl oceněn Jindřich Černý z Ústí nad Labem.

Československá obec legionářská již osmým rokem realizuje projekt Péče ČsOL o válečné veterány, který resort obrany podporuje a zároveň je jeho garantem. Cílovou skupinou projektu jsou nejen druhováleční veteráni, kterých je v současné době 521, ale i váleční veteráni novodobí, jejichž počet se blíží k téměř čtrnácti tisícům. Resort obrany i účastníci tohoto projektu z ČsOL si velmi dobře uvědomují, že novodobých válečných veteránů bude čím dál víc. Péče o druhoválečné veterány je zpravidla postavena na dlouholetém osobním vztahu těchto veteránů a terénních pracovníků.

„Proto v každém kraji působí naši stálí krajští koordinátoři a terénní pracovníci, kteří jsou s válečnými veterány ve stálém úzkém kontaktu a mohou tak okamžitě reagovat na jejich potřeby a poskytovat jim poradenskou pomoc, ať už ve zdravotní či sociální oblasti,“ řekl Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče o válečné veterány. Dodal, že velmi dobře funguje i spolupráce

s pracovníky odboru pro válečné veterány, kteří válečným veteránům poskytují péči v rámci resortu obrany.

Ministerstvo obrany si plně uvědomuje důležitost mimořádné péče o válečné veterány. Svědčí o tom to, že v letošním roce ministr obrany schválil novou koncepci v péči o válečné veterány pro období 2017 až 2021.

„Tato nedávno schválená koncepce plně zachovává rozsah péče pro druhoválečné veterány, ale zároveň se významně zaměřuje na skupinu novodobých válečných veteránů, kteří svým počtem veterány z druhé světové války mnohonásobně převyšují,“ zdůraznila náměstkyně ministra obrany Alena Netolická. *(kráceno)*

BOJOVAL ZA NAŠI SVOBODU

br. Petr Majer
předseda jednoty Frýdek-Místek

V obci Lučina se dne 25. října 2017 uskutečnilo setkání u příležitosti 95. narozenin válečného veterána, četaře ve výslužbě Mikuláše Ganišina. K setkání došlo na Obecním úřadě, kde paní starostka Dagmar Veselá společně s rodinnými příslušníky, zástupci ČsOL, ČSBS a Krajského vojenského velitelství z Ostravy, oslavenci a zároveň nejstaršímu občanu obce popřála k tomuto významnému životnímu jubileu. Mikuláš Ganišin se narodil 25. října 1922 v obci Príslop na Slovensku. Dne 16. listopadu 1944 byl odeslán k 1. čs. armádnímu sboru v SSSR. „*Pokud si správně pamatuji,*“ řekl mi při našem setkání, „*tak to bylo 16. listopadu 1944, když sovětští vojáci vybrali z naší vesnice pět chlapců ve věku od 19 let. Mezi nimi jsem byl i já a musel jsem se dostavit k domu starosty obce. Tam nás hlídal ozbrojený voják i následující noc, kterou jsme strávili ve starostově domě. Ráno nás pod palbou německých děl odvedli někam směrem k polským hranicím. Tam už bylo po boji, cestou se naštěstí nikomu nic nestalo. V tomto prostoru se pohybovalo mnoho sovětských bojových vozidel a náš sovětský voják jednoho z nich zastavil a dále jsme pokračovali vojenským automobilem až do Baligradu v Polsku. Po přenocování jsme opět pěšky pokračovali do města Sanok. Zde jsme byli umístěni v internačním táboře, ve kterém bylo asi 7 000 mužů různých národností. Večer k nám přišel kapitán československé armády, u kterého jsme se nechali zapsat do seznamu. Poté jsme opustili internační tábor a jeli do města Rimanov u Krosna. Tam sídlil 1. československý armádní sbor generála Ludvíka Svobody, zformovaný v tehdejším Sovětském svazu.*“

Zde absolvoval měsíční kurz pro telefonisty v obci Olšanka. Tam se naučil pokládat linky telefonického vedení po stromech a přes cesty v bojových podmínkách. „*To, že jsme v bojových podmínkách, jsem si plně uvědomil ve chvíli, kdy voják od 1. roty šlápl při kladení telefonní linky přes zahradu na pěchotní minu. Stalo se to asi 10 metrů ode mne, takže jsem viděl, jak jeho utržená noha vyletěla asi 5 metrů do výšky. Zdravotníci zraněného vojáka ošetřili a odvezli a já jsem zjistil, jaké jsem měl obrovské štěstí. Střepina miny, velikosti nehtu na palci, mi proděravěla kapsu vojenského pláště a blůzy, ve které jsem náhodou měl schované celé čerstvé nafašované mýdlo a to ji zastavilo. Po dalších dvou dnech*

výcviku nás již poslali na frontu,“ vzpomíná Mikuláš Ganišin.

Posléze byl nasazen do bojů na východní frontě. Prošel boji u Prešova, Levoči, Popradu, Liptovském Mikuláši, Vrútek, Žiliny, přes Moravu do Prahy. Je nositelem 13 československých a sovětských medailí. Po demobilizaci si Mikuláš Ganišin dlouhodobě v nemocnici léčil omrzliny obou nohou, které utrpěl ve válce. Po vyléčení se vrátil do svého rodiště v Príslope na Slovensku, aby mohl pomoci rodičům při obnově rodinného hospodářství. V roce 1948 se oženil s Annou Seňkovou.

V rámci náboru pro obnovu Ostravska přijal nabídku práce na výstavbě Žermanické přehrady. Později se za ním přistěhovala i manželka Anna se dvěma dcerami. Časem se jejich rodina rozrostla o další dvě dcery. Po dostavění Žermanické přehrady pak v obci Lučina odkoupili rodinný dům. Mikuláš Ganišin následně pracoval 20 let, až do důchodu, ve Válcovnách plechu ve Frýdku-Místku. Ve volném čase se hlavně staral o zahradu a malé hospodářství. Radost mu dnes dělá šest vnučat a sedm pravnoučat. V letošním roce se účastnil 5. ročníku Legionářského marše v Bystřici nad Olší, kde převzal Legionářskou poctu od Československé obce legionářské jednoty Frýdek-Místek.

Přes svůj vysoký věk je četař ve výslužbě Mikuláš Ganišin stále aktivní. Ceníme si jeho skromnosti, pracovitosti a vážíme si jeho odvahy, kterou prokázal v době války proti nacismu.

• • •

A co by chtěl vzkázat mladé generaci? „*...aby se poučila z historie a nikdy nedovolila, aby se opakovaly hrůzy války, které jsem já osobně musel prožít.*“ ■

K devadesátinám odbojáře LEOPOLDA BARTÁKA

text ses. Magda Hrstková
Jednota ČSOL v Opavě
foto Jiří Hajduk

Obradní síň města Hradec nad Moravicí se 5. října 2017 stala svědkem slavnostního setkání vedení zdejší radnice, zástupců Československé obce legionářské, Českého svazu bojovníků za svobodu a členů Klubu vojenské historie Opava s jubilantem z nejmilejších. Pan Leopold Barták oslavil své devadesátiny. A proč se sešli zrovna ti uvedení gratulanti? Pan Barták je totiž jediným žijícím hradeckým pamětníkem druhé světové války, a co víc – je posledním zdejším válečným veteránem, který se významně zapojil do tehdejší odbojové činnosti.

Leopold Barták se narodil v roce 1927 v Podolí, které je dnes nedílnou součástí Hradce nad Moravicí. Jako chlapec z vesnice musel po absolvování základní školy nastoupit na pozici pomocné síly v zemědělství. V roce 1942 pak získal práci v blízkých Braneckých železárnách. Po několika týdnech však utrpěl pracovní úraz, jehož následky mu znemožnily vrátit se přímo do výroby. Železárnám ale zůstal věrný – nastoupil do kanceláří. V roce 1943 to bylo výhodné – často vyslechl, o čem mezi sebou debatují zdejší úředníci, převážně pronacisticky smýšlející Němci. Nebylo proto náhodou, že se Leopold Barták již brzy zapojil do odbojové práce. Působil ve skupině OKO (Obrana kraje opavského). Vedle informací získával také materiál k provádění sabotáží nebo k podomácku vyráběným výbušninám. Obstarával papír, pomáhal tisknout a šířit letáky zaměřené proti válce a nacismu.

Svědomy mu nedovolilo, aby byl lhostejný k osudu ruských zajatců z lágru Brano. Některé podpořil v útěku, snažil se předávat léky nebo potraviny. Byl svědkem pochodů smrti, které procházely katastrům města – i zde byl připraven podat

pomocnou ruku. Jeho odbojová činnost byla uznána udělením osvědčení o účasti na národním odboji za osvobození.

Také po válce pracoval Leopold Barták v Braneckých železárnách, a to až do odchodu na odpočinek. Nesložil však ruce do klína – angažoval se nejprve ve Svazu protifašistických bojovníků, později v Českém svazu bojovníků za svobodu, kde dlouhá léta vykonával funkci předsedy základní organizace v Hradci nad Moravicí. Uvedené zásluhy a celá řada aktivit vedly k mnohým oceněním – naposledy byl Leopold Barták vyznamenán u příležitosti 70. výročí konce druhé světové války.

A s oceněním přišli také účastníci slavnosti zmíněné v úvodu článku. Starosta města Josef Vícha vždy aktivnímu jubilantovi upřímně poblahopřál a ostatní přihlízející seznámil se zásluhami Leopolda Bartáka v oblasti udržování a šíření legionářských, odbojářských a sokolských tradic. Slova se poté ujal předseda jednoty ČSOL Opava Václav Krejčí, který je s slavencem v častém kontaktu jako terénní pracovník projektu péče o válečné veterány. Člen ÚV ČSBS plk. v. v. Jaroslav Žáček pak jubilantovi předal Pamětní medaili ČSBS II. stupně, mimo jiné za již uvedenou dlouholetou úspěšnou funkci předsedy ZO ČSBS.

Slavnost byla zapsána do Kroniky města, několikrát cvakla závěrka fotoaparátu, došlo na předání kytic nebo dáreků. V salonku se pak při symbolickém přípitku pan Barták rozpovídal, aby okolnosti svého pohnutého mládí popsal slovy přímého svědka historických událostí. Došlo i na zatím nepublikované válečné zážitky, které byly mnohdy pro přítomné překvapením. Závěrem chceme panu Leopoldu Bartákovi popřát mnoho zdraví a spokojenosti v kruhu jeho rodiny i přátel. ■

Opustili naše řady

ANTONÍN ŠTÍCHA

V sobotu 14. října 2017 skončila bohatá životní pout' člena Předsednictva Republikového výboru ČsOL a dlouholetého předsedy Jednoty ČsOL Praha 10 a OV ČSBS v Praze 10 plk. v. v. Ing. Antonín Štícha.

Narodil se 13. dubna 1924 v tehdejších Podmoklech nad Labem. Jeho otec byl italským legionářem a od roku 1921 až do své smrti pracoval u Československých státních drah. Po ukončení základní školy Antonín Štícha studoval na reálném gymnáziu v Děčíně až do října 1938, kdy byla rodina z Podmokel po mnichovské zradě nuceně vystěhována do Prahy. Zde ukončil studium na gymnáziu v červnu 1943. Po maturitě byl nuceně nasazen do továrny Janeček.

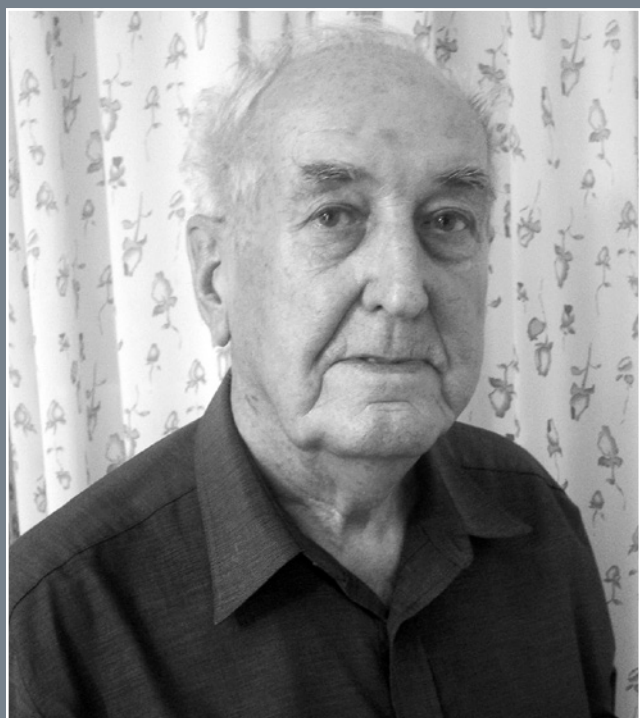
Od roku 1939 až do heydrichiády v červnu 1942 dělal spojku br. Novákovi (původně náčelník Sokola v Podmoklech) a br. Zelenkovi (krycí jméno Hajský, původně náčelník sokolské krušnohorské Kukaňovy župy). Rodiny obou jmenovaných odbojářů byly za pomoc parašutistům skupiny Antropoid popraveny v koncentračních táborech. Antonín Štícha pak byl totálně nasazen u fy Junkers v Köthenu a odtud do tzv. díry Dora u Nordhausenu, podzemní části vyhovovací koncentračního tábora Buchenwald. Na udání mistra byl zatčen a zavřen do pracovního tábora Bummelantlager, odkud se mu v únoru 1945 podařilo utéct. Pak se ukrýval v Praze-Vysočanech a od 5. května se zúčastnil Povstání českého lidu v Praze v jednotce 1. praporu střelce Jana Čapka na Kačerově a v Nuslích. Když se německá vojska začala stahovat z Prahy, účastnil se pronásledování ustupujících Němců do Lahoviček, odkud byl odeslán k náborem dobrovolníků do Klatov, Vimperku, Sušice a okolí. Po skončení povstání se dobrovolně přihlásil ke vstupu do armády a absolvoval školu

důstojníků v záloze, v letech 1946–1948 Vojenskou akademií v Hranicích – směr tankový a od roku 1956 do roku 1959 dálkově Vojenskou akademií v Praze. Pak velel až do roku 1982 tankovým jednotkám a učil tankovou přípravu v Pěchotním učilišti nebo na Vojenské katedře Univerzity Karlovy a Československého vysokého učení technického až do odchodu do důchodu 1. ledna 1982. Od roku 1935 byl členem Dorostu ČsOL, od roku 1945 také členem Svazu barikádníků, později Svazu národní revoluce a ČSPB.

I přes svůj poměrně vysoký věk byl ještě donedávna v rámci činnosti ČsOL a ČSBS účastěn besed – zejména ve školách. Za odbojovou i poválečnou činnost obdržel četná vysoká vyznamenání a další ocenění. V letošním roce se stal čestným občanem Prahy 10.

Čest jeho památce!

JOSEF VYLETĚL

V pátek 20. října 2017 zemřel ve věku 92 let člen Jednoty Liberec, plukovník Josef Vyletěl. Narodil se 26. března 1925 v Mirohošti do rodiny volyňských Čechů. Otec Josef byl českým starodružníkem a účastníkem bitvy u Zborova. Na následky těžkého poranění hlavy z této bitvy však zemřel v roce narození svého syna. Ten posléze vyrůstal na statku své matky a nevlastního otce a v mládí absolvoval obchodní akademii v nedalekém Dubně. Po napadení Polska v září 1939 se rodina aktivně zapojila do pomoci příslušníkům Polského legionu, kteří ustupovali přes Volyň. Po stažení německých vojsk v roce 1944 vstoupil Josef Vyletěl do vytvářejícího se 1. československého armádního sboru v SSSR pod velením brigádního generála Ludvíka Svobody. Zde pak do konce války působil ve funkci zbrojíře u 1. československé tankové brigády. V řadách československé zahraniční armády byl účastěn Karpatsko-dukelské, Jaselské a Ostravsko-opavské operace, za což obdržel několik československých a sovětských vyznamenání. Po ukončení druhé světové války se rozhodl pro kariéru důstojníka z povolání u tankových vojsk, u nichž setrval až do svého odchodu do důchodu v roce 1985. Během této doby se natrvalo usadil v Turnově.

Slovo předsedy ČsOL br. Pavla Budinského

*Milí bratři, milé sestry,
vážení čtenáři Legionářského směru,*

nacházíme se na prahu nového roku, který je pro naši organizaci – stejně jako pro náš stát – významný a nepochybně se stane pamětihodným. Sto let od vyhlášení naší moderní státnosti uplyne jen jednou. Všichni dobře víme, jak nelehké to bylo století, jak nejisté se mohlo v některých okamžicích zdát, že se ještě někdy bude výročí republiky slavit, že vůbec bude, kdo by jej slavil. Hrdinství a oběti zachovaly vydobytý sen předků o samostatném státu.

Pro Československou obec legionářskou to bude již pátý významný rok v pořadí. Intenzivní práci v projektu Legie 100 připomínáme naší veřejnosti všechna významná stá výročí milníků na cestě k československému samostatnému státu. V roce 2014 jsme projekt slavnostně zahájili připomínkou přísahy České družiny a roty „Nazdar“ a po řadě akcí v následujících měsících a letech jsme v uplynulém roce 2017 připomněli nebývale rozsáhlou slavností 100. výročí bitvy u Zborova. Od té doby pokračujeme dál a i v roce 2018 nás čeká nejedna náročná událost. Nejen na úrovni Ústředí ČsOL a našich projektů, ale rovněž v činnosti jedné každé legionářské jednoty. Pevně věřím, že s koncem října nebude jediného města či obce, kde by neoslavili jubileum a především – kde by nevzpomněli svých padlých.

Očekává nás mnoho úkolů. Dobře ale známe své schopnosti a možnosti a víme, co všechno už jsme dokázali. Naše organizace je díky tomu dostatečně sebevědomou. Jen nepovolit.

Za to, že je Československá obec legionářská zase o krok dál, patří dík každé člence, každému členovi, kteří pracují v rámci jednot, nebo se zapojují do celostátních projektů vedených naší organizací. V řadě jednot se nebojí pořádání organizačně náročných akcí, často ve spolupráci s celou řadou dalších spolků či institucí. Přinejmenším na regionální úrovni se tak řada jednot stala významným kulturním hybatelem, ale i morální autoritou. Byl bych rád, kdyby si cestu do Československé obce legionářské našlo co nejvíce těch, kteří souzní s programovými cíli naší organizace. Čím větší jsou současné úspěchy, tím větší bude odpovědnost do budoucna z nynější úrovně neklesnout a dále se rozvíjet. Na to budou potřeba další síly.

Můj velký dík patří členům Předsednictva a Republikového výboru ČsOL za odvedenou práci a za to, že odpovědně drží vytčený směr. Jsem rád, že se v uplynulém roce posunul projekt Zámeček do fáze, od které si právem můžeme slibovat, že se z tohoto objektu stane důstojné místo vzpomínky na nesmírné hrdinství i nepředstavitelné utrpení. Jak již jsem naznačil v úvodu, slavil další úspěchy projekt Legie 100 spolu s Legionářským týmem projektu patří rovněž dík, často za velmi vysilující nasazení. Nelze opomenout ani pracovníky projektu Péče o válečné veterány, kteří dobře odvádějí svou práci. Tento projekt ostatně zažívá důležitou změnu, kdy se začíná více věnovat potřebám veteránů ze zahraničních vojenských a mírových misí naší novodobé historie.

I v budoucnu pro nás bude důležitá spolupráce s dalšími subjekty – spolky a institucemi. V prvé řadě s Ministerstvem obrany ČR, které je nám nejvýznamnějším partnerem již řadu let. Společným úsilím zvládneme jubilejní rok republiky.

Roční nástěnný kalendář 2018

"Bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo Československa!"

V prodeji na ústředí ČsOL a na Legiovlaku.
cena: 99 Kč

263 dní NA KOLEJÍCH

br. Jiří Charfreitag
tajemník projektu Legie 100

Přesně o dva dny byla letošní sezóna kratší než ta loňská. A tak se dne 3. prosince 2017 Legiovlak opět uložil k zimnímu spánku. Než si však naše souprava a legionářští průvodci mohli oddechnout, navštívila naše pojízdná expozice celkem 38 měst v České a Slovenské republice.

O soupravu Legiovlaku byl i v roce 2017 enormní zájem, přičemž jej navštívilo na 149 000 zájemců o legionářskou historii, z nichž bylo 18 000 dětí z několika set základních a středních škol. A právě díky našim návštěvníkům se podařilo naskenovat na 843 fotografických pozůstalostí a doplnit tak internetovou databázi legionářů www.krevlegionare.cz.

Stejně tak musíme poděkovat i těm návštěvníkům, kteří nám darovali pro potřebu našich expozic trojrozměrné památky na své předky.

Na tomto místě se taktéž sluší poděkovat našim partnerům, kteří nám pomáhali s provozem soupravy v uplynulém roce, ale též kolegům ze Slovenska, kteří zajistili možnost prezentace Legiovlaku v místech, kde českoslovenští legionáři skutečně bojovali. ■

V roce 2018 POD PAROU

br. Jiří Charfreitag
tajemník projektu Legie 100

V loňském vánočním čísle jsme Vás informovali o rekonstrukci parní lokomotivy, která bude součástí naší soupravy od následujícího roku. V současné době se dokončuje generální oprava kotle a tak vše nasvědčuje tomu, že se nám stanovený cíl podaří splnit a při návštěvě Legiovlaku si budete moci prohlédnout i mnohatunový parní stroj. Naše plány jsou dokonce takové, že přesuny mezi jednotlivými stanicemi budou probíhat právě parním výkonem, čímž se celý projekt stane unikátním i z celosvětového hlediska.

Velice si vážíme Vaší přízně a budeme se těšit na vaši návštěvu v jednom z 36 míst, ve kterých Legiovlak následující rok zastaví. ■

Pout' ČesOL do Francie

text br. Petr Tolar

foto ses. Marcela Volfová, br. Milan Mojžíš

Vojenský hřbitov v městečku Cernay, na kterém leží pochováno 46 československých legionářů. V dále se v mlze rýsuje pohoří Vogéz.

Ve dnech 16.–24. 11. 2017 uspořádala Československá obec legionářská v rámci projektu LEGIE 100 ve spolupráci s Ministerstvem obrany České republiky u příležitosti 100. výročí podpisu dekretu o vzniku autonomní československé armády ve Francii a zahájení formování 21. a 22. československého střeleckého pluku pouť do Francie. Legionářští poutníci navštívili několik míst spojených s působením československých legionářů a známá bojiště první světové války.

Cestou na jih Francie se poutníci zastavili na hřbitově ve městě Cernay, kde leží pochováno 46 československých legionářů, kteří padli v prvních bojích na frontě roku 1918 nebo zemřeli na následky zranění a nemoci. Zde vykonali poutníci menší pietní akt, kterého se zúčastnil také zástupce úřadu města Cernay, sám válečný veterán, Mario Cracogna. Jednalo se o první ze série pietních aktů, které legionářští poutníci na své výpravě absolvovali. V roli čestných strážů se ho zúčastnili členové ČesOL v historických uniformách československých legií ve Francii, příslušníci Aktivní zálohy Armády České republiky a studentky a studenti Vojenské střední školy Ministerstva obrany z Moravské Třebové. S poutníky vyrazil také filmářský štáb vedený režisérem Jakubem Taberym, který ve spolupráci s ČesOL připravuje sérii dokumentů o československých legionářích.

Poté se účastníci poutě vypravili na místa prvního bojového nasazení 21. československého střeleckého pluku, do lesa u městečka Aspach-le-Bas na úpatí Vogéz. Na poměrně klidný úsek fronty byl československý pluk odeslán během léta 1918, aby zde získal první frontové zkušenosti. Po 99 letech bylo možné v lesích mezi Aspach-le-Bas a Aspach-le-Haut nalézt pozůstatky zákopových linií, zbytky drátěných překážek či betonových palebných postavení.

V sobotu 18. listopadu se poutníci dostali do města Cognac, které nejen že dalo jméno světoznámému alkoholickému nápoji, ale současně se stalo centrem formování československých legií ve Francii. Dne 14. listopadu 2017 uplynulo právě sto let od příjezdu prvního transportu československých legionářů z Ruska, kteří tvořili jádro legií ve Francii. V sále místní radnice pak došlo 12. ledna 1918 k založení 21. československého střeleckého pluku. Českoslovenští legionáři si brzy

Velvyslanec České republiky ve Francii, pan Petr Drulák, během pietního aktu na hřbitově v Cognacu

získali srdce místních Francouzů a památka na jejich pobyt je v Cognacu znatelná i po téměř sto letech.

První zastávkou v Cognacu byl pro dnešní legionáře místní hřbitov Breuil (*Cimetière du Breuil*), konkrétně jeho vojenské oddělení, kde je vedle francouzských vojáků pochováno i 28 československých legionářů, kteří zemřeli převážně na následky nemoci či zranění během výcviku. Pietního aktu se zde kromě poutníků zúčastnili český velvyslanec pan Petr Drulák, zástupce slovenského velvyslance pan Imrich Babic, primátor města Cognac pan Michel Gourinchas, tajemník prefektury Charente pan Xavier Czerwinski a zástupci francouzských veteránských spolků s prapory. Zmínění vzácní hosté přednesli své projevy a položili květiny k pomníku, který pochované legionáře

Pietní akt na hřbitově Breuil v Cognacu, kde leží pochováno 28 československých legionářů zemřelých na nemoci a zranění během výcviku

připomíná. Vedle čestných stráží s prapory se připojil také br. Pavel Lešák, předseda pařížské jednoty ČsOL. Pietní akt zaznamenala i kamera filmové štábu režiséra Jakuba Taberyho. Po pietě a krátké prohlídce hřbitova se všichni účastníci přesunuli do centra města, kde se odehrál malý vzpomínkový akt u pamětní desky na budově banky Credit de l'Ouest na křižovatce ulic Rue Gaudonne a Boulevard Denfert Rochereau. Deska připomíná, že právě zde bylo umístěno velitelství 21. československého střeleckého pluku. Poté byli poutníci pozváni primátorem do budovy historické radnice města Cognacu na recepci.

Poutníci byli pozváni do výroby světoznámé pálenky z vinných hroznů (brandy) – koňaku. Pouze brandy vyrobená v oblasti města Cognac, vyráběná z přesně daných odrůd bílého vína a zrající nejméně dva roky v dubových sudech, smí být pojmenována jako koňak. Průvodkyně představila historii výroby Baron Otard od 18. století po současnost, včetně složitých výrobních postupů.

Druhým navštíveným městem byl nedaleký Jarnac, kde se od 22. května 1918 formoval 22. československých střelecký pluk. Zde se poutníci vypravili na hřbitov, kde jsou pochováni

Položení květin k pamětní desce na budově bývalého velitelství československých legií v Cognacu na rohu ulic Rue Gaudonne a Boulevard Denfert Rochereau

čtyři českoslovenští legionáři zemřelí na nemoci. Již zde čekali zástupci místní samosprávy, členové veteránských spolků s prapory a vojenští kadeti. Po krátkém pietním aktu u hrobu legionářů se všichni přesunuli před hlavní vchod hřbitova, kde byla odhalena nová deska. Následovalo pozvání do sálu radnice města, kde poutníky čekalo malé občerstvení a přátelské setkání s místními obyvateli.

Neděle 19. listopadu začala pro poutníky prohlídkou historického centra přístavního města Bordeaux. Skupina provázena br. Milanem Mojžíšem měla dokonce to štěstí, že narazila na nedělení trh, kde bylo možné sehnat i některé milítarie spojené s první světovou válkou. Po dvouhodinné návštěvě se autobus s poutníky vydal dále na jih, blízko ke španělským hranicím. Do města Bayonne, kde se v roce 1914 cvičila první jednotka československých dobrovolníků na území Francie, slavná rota „Nazdar“. V Bayonne také došlo 12. října 1914 ke složení přísahy příslušníků roty „Nazdar“ a předání rotního praporku z červeného hedvábí s bílým českým lvem, který vyšly dámy z Bayonne. Tuto událost na místě připomíná pamětní deska na hradbách bayonnské pevnosti, hned vedle velkého památníku padlých Francouzů. Pamětní deska roty „Nazdar“ je dílem architekta Viléma Kvasničky, taktéž československého legionáře. Poutníci u desky uskutečnili pietní akt, kterého se vedle filmového štábu Jakuba Taberyho zúčastnil i člen bayonnského zastupitelstva pan Alain Esmieu. K menšímu aktu došlo také na schodišti u vstupu do budovy bayonnské radnice, kde jsou umístěny destičky připomínající I. národní pouť k 10. výročí československé republiky ze září 1928 a soudobou pouť Československé obce legionářské z roku 2014. Následovala prohlídka města a přejezd do lázeňského přímořského letoviska Biarritz, kde trávili českoslovenští dobrovolníci roty „Nazdar“ svůj volný čas během výcviku. I poutníci si tedy nenechali ujít návštěvu pobřeží Biskajského zálivu v podzimním zapadajícím slunci. Na zpáteční cestě se opět zastavili v Bayonne, u budovy semináře, kde byli v roce 1914 ubytováni příslušníci roty „Nazdar“. I přes snahu průvodce, pana Esmieua, však budova zůstala zavřena. Přeci jen byla neděle.

Společná fotografie uniformovaných účastníků legionářské poutě a francouzských vojenských kadetů po skončení pietního aktu na hřbitově v Jarnacu, kde jsou pohřbeni čtyři českoslovenští legionáři

V pondělí 20. listopadu čekal poutníky ČsOL dlouhý přejezd z jihu Francie až do Belgie. Ještě po cestě Francií tento čas vyplnili návštěvou „francouzských Lidic“ a muzea vojenské techniky.

Francouzská obec Oradour-sur-Glane se v červnu 1944, přesně dva roky po masakru v českých Lidicích, stala místem jednoho z mnoha válečných zločinů nacistického režimu. Němečtí vojáci, příslušníci 2. tankové divize SS „Das Reich“, zde 10. června 1944 bestialně zavraždili 642 nevinných civilních obyvatel. Muži byli v šesti stodolách postříleni kulomety. Ženy a děti byly nahnány do kostela, který byl následně zapálen. Při pokusu o útěk z hořícího kostela byly stříleny kulomety. Vraždění uniklo jen kolem dvaceti obyvatel.

Příčina tak krutého jednání nebyla dosud s jistotou vysvětlena. Jako nejpravděpodobnější se jeví záměna obce Oradour-sur-Glane s obcí Oradour-sur-Vayres, kde měl být zadržován unesený německý důstojník. Jednotka SS pod velením SS-Sturmbannführera Adolfa Diekemanna se rozhodla uneseného důstojníka vysvobodit a potrestat odpovědné partyzány. V Oradour-sur-Glane však nebylo možné nalézt ani uneseného důstojníka, ani francouzské odbojáře. Trest tak dopadl na nevinnou obec, podobně jako v případě masakru v Českém Malíně (13. července 1943). Sám velitel zásahu Diekemann se obhájoval zkušenostmi z východní fronty, kde byly podobné masakry vesnic časté a ničím neobvyklé. Němečtí velitelé chtěli Diekemanna postavit před

soud, který však byl oddálen do doby po konci války. Toho se již viník masakru nedožil, padl během bojů v Normandii.

Poutníci v Oradour-sur-Glane prošli návštěvnícké centrum, muzeum, které mapuje samotný masakr v obci, ale i obdobné válečné zločiny nacismu v dalších částech Evropy. Nezapomíná tedy ani na Lidice. Po muzeu pokračovali poutníci návštěvou samotných trosek vesnice s průvodcem. Zatímco Lidice byly srovnány se zemí a na jejich původním místě je dnes pietní místo, zbytky domů z Oradour-sur-Glane zůstaly zachovány jako jasná trvalá památka na hrůzy války a utrpení civilního obyvatelstva. Z procházení ulicemi zničené obce mrazilo nejméně jednoho z návštěvníků a nebylo potřeba nic dodávat. Atmosféru umocňovala i hustá mlha. Průvodce poutníky dovedl až do kostela, ve kterém došlo k upálení žen a dětí. Následně se všichni přesunuli na hřbitov, kde stojí památník obětem masakru. Zde uskutečnili soukromý pietní akt.

Po Oradour-sur-Glane poutníci přešli do města Saumur, vzdáleného 250 kilometrů od Paříže. Zde si prohlédli velké muzeum vojenské techniky, které prošlo v nedávné době velkou rekonstrukcí. Hlavním cílem zde pro většinu návštěvníků z řad milovníků vojenské historie byly tanky. A to především německé tanky Panzer VI Tiger I a Tiger II (*Königtiger*), Panzer V Panther nebo Panzer IV. V muzeu jsou zastoupeny téměř všechny typy nejslavnějších tanků armád zapojených do druhé světové války. Pro české návštěvníky pak stojí za zmínku především francouzské tanky a obrněná technika ze čtyřicátých

Pietní akt u pamětní desky připomínající přísahu dobrovolníků roty „Nazdar“ v Bayonne 12. října 1914, při které byl jednotce předán rotní praporek

Pláž u letoviska Biarritz na pobřeží Atlantiku, kde svůj volný čas mezi výcvikem v nedalekém Bayonne trávili i českoslovenští dobrovolníci roty „Nazdar“. V pozadí je vidět maják na Pointe St. Martin.

Trosky francouzské vesnice Oradour-sur-Glane, kterou 10. června 1944, dva roky po Lidicích, vypálili vojáci SS. Obyvatelstvo bylo povražděno, řádění nacistů přežilo jen necelých dvacet lidí.

let 20. století, které ve sbírkách českých institucí nefigurují. Po prohlídce muzea (a důkladné návštěvě přilehlého obchodu) se poutníci vydali na dlouhou cestu do Belgie.

Mezi programem spojeným se 100. výročí formování československých legií ve Francii, kdy poutníci navštívili místa, kde se legie ve Francii zrodily, udělala si delegace ČsOL i krátký výlet do Belgie, kde si připomenula 100. výročí bitvy u Passchendaele neboli Třetí bitvy u Yper. Ta probíhala od 31. července do 10. listopadu 1917 a stála životy téměř půl milionu vojáků obou válčících stran. V řadách Britské a Kanadské armády zde sloužilo i několik dobrovolníků českého původu a někteří z nich v bitvě padli. Bojiště v belgických Flandrech, které se stalo jedním z cílů legionářské poutě, se v oblasti města Ypres jmenuje „Yperský výběžek“ (*Ypres Salient*).

Již místo ubytování legionářských poutníků bylo symbolické – v hostelu Peace Village. Projekt ubytování Peace Village funguje jako edukační centrum pro (nejen) školní skupiny, kterým je zde vštěpována vzácnost míru, který je třeba zachovávat. Hostel se nachází u pole, na kterém došlo v prosinci 1914, během prvních válečných Vánoc, k fotbalovému utkání mezi britskými a německými vojáky. Tuto událost připomíná pomník, u kterého lidé na památku nechávají vedle květin a vlčích máků i míče.

První zastávka výpravy po flanderských válečných polích, kde se zrodila báseň Johna McCrae „In Flanders Fields“, která proslavila tradici vlčích máků jako symbolu válečných veteránů, byla v muzeu německé zákopové linie Bayernwald. Poutníci si mohli sami projít síť zákopů, kterou vybudovali němečtí vojáci v roce 1916. Zákopové linie dohodových vojáků si pak poutníci prohlédli u soukromého vojenského muzea u postavení Hill 62. K němu patří i budova se stálou expozicí výzbroje, zbraní a munice.

U silnice Meenseweg se nachází Muzeum kráteru Hooge. Kráter Hooge vytvořili

britští ženisté v červenci 1915, kdy podminovali a odpálili německá postavení u zámku Hooge. Následně měnilo okolí kráteru několikrát svého držitele, střídavě tak bylo v rukou obou válčících stran. Muzeum nabídlo bohatou expozici dělostřelecké munice, uniforem, výstroje či náleží z bojiště. Poutníci pak navštívili i zbytky velikého kráteru Hooge.

Jedno z největších a nejzdařilejších muzeí, které poutníci navštívili, bylo v městečku Zonnebeke na okraji Yper. Jednalo se o Memorial Museum Passchendaele 1917. Expozice zde provedla všemi patry rozsáhlé budovy i zákopovým systémem u přilehlého pozemku. Nechyběla ani ukázka života v podzemních bunkrech, která se nacházela v suterénu muzea. Zajímavostí byly interaktivní prvky výstavy, které například umožnily přivonět k zápachu bojových plynů. Na důkladnou prohlídku by jistě bylo zapotřebí mnohem více času, než kolik měli novodobí legionáři k dispozici.

Odtud se přesunuli na hřbitov Britského společenství národů Tyne Cot nedaleko městečka Zonnebeke. Jedná se o vůbec největší válečný hřbitov Commonwealthu, na kterém je pochováno více než 11 900 vojáků všech národností bojující za Britské impérium během první světové války v Yperském výběžku. O tento a další britské hřbitovy příkladně pečuje společnost Komise pro válečné hroby Britského společenství národů (*Commonwealth War Graves Commission – CWGC*). Novodobí legionáře zde pochopitelně nezapomněli vykonat soukromé pietní akty, jak u centrálního památníku s nápisem „Jejich jména žijí navěky“, u Kříže obětí (ten se nachází na všech hřbitovech pod správou CWGC), tak i u hrobu jediného českého dobrovolníka Kanadské armády, který má na hřbitově Tyne Cot vlastní náhrobek. Je jím kenotaf (ostatky zde uloženy nejsou) vojína Dominika Náplavy, který zemřel 12. listopadu 1917 během německého náletu. Po poslední pietě měli poutníci rozchod a mohli tak najít i jména dalších vojáků českého původu. Ti již na hřbitově

Hřbitov Tyne Cot u města Zonnebeke. Kenotaf vojína Dominika Náplavy, příslušníka Kanadské armády českého původu, který padl 12. listopadu 1917 během německého náletu.

Muzeum Sanctuary Wood Museum u kanadského postavení Hill 62. V kukátkách byly originální snímky z první světové války.

nemají vlastní náhrobek/kenotaf, ale jsou vzpomenu na stěnách památníku, do které jsou vytesána jména vojáků, jejichž ostatky se nepodařilo dohledat a identifikovat. Jedná se o Karla Duštíra, Jana Pivodu, Josefa Stehna a Bohumila Vávru.

Zde je třeba také zmínit, že u všech nalezených jmen se nacházely větvičky se stuhou z české trikolóry, které sem před poutníky umístila ses. Milena Kolaříková.

Po největším hřbitově vojáků Commonwealthu se legionáři poutníci přesunuli k obci Langemark, kde se nachází jeden ze čtyř německých hřbitovů z první světové války ve Flandrech. Langemark, též Langemarck, je kromě velkého hřbitova známý také jako místo, kde byl německými vojáky v dubnu 1915 poprvé použit bojový plyn. Význam tohoto bojiště zneužili i nacisté, kteří vytvořili Mýtus Langemark, odkazující na oběti útoku z 10. listopadu 1914, kdy za zpěvu písně „Deutschland, Deutschland über alles“ obsadili mladí němečtí branci nepřátelské území a zajali dva tisíce Francouzů. I díky tomuto mýtu nesla během druhé světové války 27. dobrovolnická divize Waffen SS složená z vlámských dobrovolníků čestné jméno „Langermarck“.

Na válečném hřbitově Langemark je pohřbeno více než 44 000 německých vojáků, ne všechny ostatky byly identifikovány. Místem, kde jsou na hřbitově symbolicky uctěni vojáci, kteří svůj vlastní hrob nemají, je památník „Hrob

kamarádů“ (*Kamaraden Grab*) u hlavního vstupu do areálu hřbitova. O hřbitov pečuje Německý spolek pro péči o válečné hroby (*Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge*). Prostor mezi náhrobky je pod příkrovem korun mohutných dubů, německých národních stromů, vysázených již ve třicátých letech 20. století. Po prohlídce hřbitova, díky které bylo možné srovnat architektonickou a atmosférickou odlišnost mezi hřbitovy německými a britskými, se poutníci vydali již do samotných Yper.

Flanderské město Ypry muselo být po první světové válce celé vybudováno znovu. Bylo centrem dohodových sil v Yperském výběžku. Vojáci Commonwealthu, kteří z města odcházeli na frontovou linii, procházeli po hlavní Meninské cestě (*Meenesweg*) na východ. V roce 1927 byl na východu z centra města východním směrem odhalen veliký památník ve formě městské brány – Meninská brána. Meninská brána je památníkem vojáků Commonwealthu, kteří padli během bojů v Yperském výběžku, ale jejich hroby nejsou známy. Jména těchto více než 54 000 vojáků jsou vytesána do stěn památníku z vnitřní i vnější strany. Mezi nimi se nachází i tři jména obětí českého původu. Jde o Antona Kastnera, Václava Legnera a Josefa Moulise. I zde bylo možné u daných panelů najít větvičky se stuhami ses. Kolaříkové. Pod klenbou Meninské brány se od roku 1928 každý večer (opravdu každý večer) v osm hodin koná pietní akt, během kterého trubači hrají skladbu „Last Post“, která je britskou Večerkou.

Ještě předtím, než se poutníci zúčastnili pietního aktu, vypravili se do budovy yperské radnice, kde sídlí Muzeum ve flanderských polích. Zde si prošli velice moderní a poutavou expozici seznamující s první světovou válkou. Expozice je připravena především pro školní mládež, ale hluboce zaujala i dospělé. Pro ty členy ČsOL, kteří jsou zapojeni do přípravy vlastního legionářského muzea v Praze, byla návštěva yperského muzea navíc velice inspirativní.

Po krátkém rozchodu a společné večeři se pak poutníci vydali na slavnostní pietní akt, kterého se ten den stala delegace ČsOL i oficiálním hostem. Pod Meninskou branou tak nastoupila čestná stráž Aktivní zálohy AČR se státní vlajkou České

Pietní akt legionářských poutníků na hřbitově Tyne Cot u památníku s nápisem „Jejich jména žijí věčně.“ Na hřbitově je pochováno více než 11 900 vojáků bojujících v armádách Commonwealthu.

Skupinová fotografie účastníků poutě ČsOL s trubači tradičního pietního aktu Last Post Ceremony pod klenbou Meninské brány v belgických Yprách

republiky a čestná stráž studentů Vojenské střední školy MO ČR z Moravské Třebové s praporem ČsOL. Po položení věnce ČsOL došlo na samotné troubení Last Post (Večerky), které dalo celému pietnímu aktu jméno (*Last Post ceremony*). Tím oficiální program dlouhého dne na flanderských polích skončil.

Ve středu 22. listopadu se legionářští poutníci po návštěvě belgických Flander opět vrátili na území Francie a vypravili se směrem k Paříži, kde je druhý den čekalo vyvrcholení celé legionářské poutě. Ještě předtím však udělali několik zastávek.

Nejprve se zastavili na Československém vojenském hřbitově La Targette, nedaleko Arrasu. Jedná se o jediný čistě československý válečný hřbitov ve Francii. Jsou zde pochováni dobrovolníci roty „Nazdar“, která se zúčastnila bitvy u Arrasu 9. května 1915 i následných bojů, ale i příslušníci Československé samostatné obrněné brigády zemřelí během bojů u přístavu Dunkerque v letech 1944 a 1945. Poutníci zde vykonali pietní akt, kterému byl přítomen i starosta obce Neuville-Saint-Vaast, pan Jean-Pierre Puchois, a přidělenec obrany na velvyslanectví České republiky v Paříži, plukovník Jaroslav Sejпка. Československý vojenský hřbitov La Targette čeká během nadcházejícího roku rozsáhlá rekonstrukce, aby byl uveden do reprezentativní podoby pro vzpomínkové akce roku 2018, které budou vedle kulatého výročí vzniku Československa připomínat také sté výročí bojů československých legionářů ve Francii.

Ze hřbitova se poutníci posunuli jen pár kilometrů, do centra obce Souchez. Zde položili květiny také k památníku padlých Francouzů, na který byla péčí ČsOL v roce 2014

umístěna destička poukazující na další padlé dobrovolníky roty „Nazdar“, kteří nejsou zmíněni na vojenském hřbitově.

Cestou z La Targette do Paříže se měli poutníci zastavit také v novém soukromém vojenském muzeu v městečku Flequieres. Zde byl v roce 1998 vykopán vrak legendárního britského tanku Mark IV, který tvoří stěžejní exponát celého muzea, které se zaměřuje na bitvu u Cambrai z listopadu 1917, během které došlo k první tankové ofenzivě Britů. Naneštěstí pro poutníky se ukázalo, že ani v západní Evropě nejde vždy dodržovat termíny, a muzeum, které mělo být slavnostně otevřeno o dva dny dříve, bylo zatím ve stavu hrubé stavby. Díky neodbytnosti br. Milana Mojžiše se však podařilo vyjednat povolení pro vstup do rozestavěného muzea, kde se poutníci mohli podívat alespoň na zmiňovaný vrak tanku Mark IV. Ostatně, v té době to byl jediný exponát, který se v celé budově nacházel.

Poutníci se tak přesunuli na britský válečný hřbitov, který s budovou muzea přímo sousedí. Zde jdou pochovány oběti rozsáhlého tankového útoku z 20. listopadu 1917.

Po další tříhodinové cestě přivítala novodobé legionáře prosluněná podzimní Paříž. Jejich první zastávkou byl největší pařížský hřbitov Père-Lachaise. Tvoří jej zhruba 70 000 hrobů. Na pozemku hřbitova byla původně zahrada jezuitského kněze Françoise d'Aix de Lachaise, podle kterého získal své jméno. Hřbitov na pozemku založil až Napoleon Bonaparte roku 1804. Na hřbitově je pochováno mnoho slavných osobností, především z řad umělců. Legionářští poutníci dostali

Pietní akt na Československém vojenském hřbitově La Targette, kde jsou pochováni českoslovenští dobrovolníci roty „Nazdar“, českoslovenští legionáři a příslušníci 1. československé divize ve Francii z roku 1940 a Československé samostatné obrněné brigády z let 1944 a 1945

Hrob francouzského generála Maurice Pellého, na pařížské hřbitově Bastignolles, u kterého poutníci vykonali pietní akt společně i s generálovou vnučkou

Příchod čestných hostů na slavnostní ceremonii v pařížské Invalidovně k 100. výročí vydání dekretu o formování autonomní československé armády na půdě Francie

čas na prohlídku hřbitova, ještě předtím však všichni společně položili věnec k památníku československých legionářů padlých během první světové války ve Francii, který se nachází hned u vstupu na hřbitov od ulice Rue des Rondeaux.

Druhou, poslední, zastávkou v Paříži před odjezdem do hotelu, byl hřbitov Batignolles. Tento byl založen roku 1833. Leží zde pochována i slavná česká malířka Toyen. Poutníci se však vypravili na hrob francouzského generála Maurice Pellého, který stál v čele francouzské vojenské mise v Československé republice po konci první světové války a byl prvním náčelníkem hlavního štábu československé branné moci v letech 1919 – 1921. Nad jeho hrobem uskutečnili poutníci pietní akt společně s vnučkou generála Pellého a přidělcem obrany plukovníkem Sejkou. Ani zde nechyběl br. Pavel Lašák, předseda pařížské jednoty ČsOL. Vše zaznamenala i kamera filmového štábu režiséra Jakuba Taberyho. Pietní akt končil již se západem slunce, čímž oficiální program poutníků pro daný den skončil.

Čtvrtek 23. listopadu byl pro novodobé legionáře posledním dnem jejich pouti do Francie, zároveň byl vrcholem celé výpravy. Čekala je významná vzpomínková slavnost v prostorách pařížské Invalidovny k 100. výročí vydání dekretu francouzského prezidenta Raymonda Poincarého, kterým bylo umožněno formování československé autonomní armády na území Francie (československých legií) podřízené Československé národní radě v Paříži. K podpisu dekretu sice došlo

Studentky VSŠ MO ČR z Moravské Třebové kladou věnec ČsOL k trojici pušek postavených do „kozelce“, které tvořily improvizovaný pomník na čestném dvoře pařížské Invalidovny

až 19. prosince 1917, ale slavnostní ceremoniál se s ohledem na počasí uskutečnil již v listopadu.

Ještě před příjezdem do Invalidovny se poutníci zastavili v Královském paláci (*Palais Royal*), v jehož areálu se vypravili k československé pamětní dece. Ta připomíná, že se odtud 22. srpna 1914 vypravilo okolo 300 československých dobrovolníků směrem k Invalidovně, kde se přihlásili ke službě ve francouzské Cizinecké legii. Ti následně vytvořili slavnou rotu „Nazdar“. U pamětní desky si tak poutníci připomenuli počátek československého protirakouského odboje, který následně vyústil ve vytvoření československých legií, které poutníci uctili o dvě hodiny později.

Následoval přesun do pařížské Invalidovny (*Hôtel des Invalides*). Zde bylo potřeba být s dostatečným časovým předstihem, aby se mohla zkoordinovat spolupráce české a francouzské části ceremonie.

Komplex budov Invalidovny, jak již sám název napovídá, měl již od svého založení králem Ludvíkem XIV. roku 1670 sloužit pro potřeby invalidních vysloužilců francouzské armády. V současnosti zahrnuje Muzeum armády (*Musée de l'Armée*), vojenskou nemocnici a Institut pro válečné veterány (*Institution Nationale des Invalides*). Jsou zde také pohřbeny významné vojenské osobnosti francouzské minulosti. Tím vůbec nejslavnějším je Napoleon Bonaparte.

Pro tuto slavnost byli poutníci posíleni posádkou dočasně Ústředí ČsOL, se kterou přijeli bratři v historických

Čestný dvůr Invalidovny v Paříži během slavnostní ceremonie k 100. výročí vydání dekretu prezidenta Raymonda Poincarého, kterým byl umožněn vznik československých legií ve Francii

stejnokrojích, které nosili příslušníci československých legií ve Francii. Ti pak doplnili řady českých praporečnicků a čestných stráží. Na čestném nádvoří Invalidovny tak byli nastoupeni bratři v historických uniformách československých legií se slovenskou státní vlajkou, praporem 23. československého střeleckého pluku a praporkem roty „Nazdar“, vedle nich příslušníci Aktivní zálohy AČR s českou státní vlajkou, studenti Vojenské střední školy z Moravské Třebové s praporem ČsOL, a s praporem Sdružení československých dobrovolníků ve Francii předseda pařížské jednoty ČsOL bratr Pavel Lešák. Francouzské ozbrojené síly během ceremonie zastupovala čestná jednotka Cizinecké legie. Mezi jejími vojáky byli i dva Češi. Vše do sebe tedy symbolicky zapadalo – na nádvoří Invalidovny, kam v srpnu 1914 přišli k dobrovolnému odvodu čeští a slovenští vlastenci, aby položili základ protirakouského odboje, s vojáky Cizinecké legie, do jejíž řad zde právě zmínění dobrovolníci vstupovali, si Češi a Slováci po sto letech připomenuli formování legií.

Ceremonie začala v pravé poledne nástupem kapely vojenské hudby a příchodem čestných hostů. Těmi byli velvyslanec České republiky ve Francii pan Petr Drulák, velvyslanec Slovenské republiky ve Francii pan Igor Slobodník, vojenský guvernér Paříže sborový generál Bruno Le Ray, zástupce náčelníka Generálního štábu AČR generálmajor Jaroslav Kocián a zástupce náčelníka Generálního štábu OSSR generálmajor Miroslav Kocian. Velitelem českých čestných stráží byl tajemník ČsOL bratr Milan Mojžíš. Všichni čestní hosté vystoupili se svými projevy a následně položili květiny. Květiny pokládaly studenty VŠ z Moravské Třebové k trojici pušek sestavených do „kozelce“. Po skončení piety čestní hosté, dle francouzského zvyku, obešli čestné stráže s prapory a potřásli jim rukou.

Pro všechny přítomné účastníky legionářské poutě byla ceremonie na čestném nádvoří Invalidovny jednou z nejpřesvědčivějších akcí, kterých se zúčastnili. Po skončení akce následoval přesun do sídla českého velvyslanectví na Avenue Charles Floquet, kde se poutníci stali hosty pana velvyslance. Po milém přijetí a občerstvení měli v srdci Paříže poutníci poslední možnost rozchodu před tím, než nastoupili cestu do vlasti.

Poslední legionářská pouť roku 2017 dopadla velice zdařile. Pro bratry v historických legionářských uniformách pokračovala ještě natáčením záběrů pro chystaný dokument režiséra Taberyho. S nimi v roli průvodce pokračoval i tajemník

Tajemník projektu LEGIE 100 br. Jiří Charfreitag a kameraman Jiří Studnička spolu řeší záběry pro televizní dokument o československých legiích ve Francii

br. Milan Mojžíš, kterému – spolu s jeho týmem – patří dík všech novodobých legionářů za přípravu jedinečné poznávací výpravy, která jim přinesla mnohá poznání a zážitky. Veliký dík pak patří také studentkám a studentům Vojenské střední školy MO ČR v Moravské Třebové, kteří příkladně přistupovali ke všem ceremoniím a důstojně reprezentovali svou školu i český rezort obrany. Pro studentky, které kladly věnce během pietních aktů, se vžilo přirovnání: „Obě děvčata, jako jeden muž, položily věnce.“ A pochopitelně patří poděkování i všem ostatním, kteří se podíleli na hladkém průběhu celé pouti, která by se nemohla uskutečnit bez vstřícnosti a plné podpory Ministerstva obrany ČR. ■

Bratři legionáři v historických stejnokrojích československých legií ve Francii během natáčení dynamické scény do připravovaného dokumentu režiséra Jakuba Taberyho

Společná fotografie čs. a britských důstojníků v táboře Flowerdown. Uprostřed sedí kpt. Husák, vpravo od něj vedle britského důstojníka por. Šidlík, na zemi vpravo sedí Husákův pobočník por. Čermák

Transporty čs. dobrovolců Z RUSKA DO FRANCIE

Po úspěšném vystoupení u Zborova povolila ruská Prozatímní vláda neomezený nábor mezi zajatci, kterých během léta do čs. jednotek vstoupilo na 27 tisíc. V září 1917 tak mohl být ustanoven Čs. armádní sbor o dvou divizích s osmi střeleckými pluky, vlastním dělostřelectvem a týlem. Ovšem situace na frontě se změnila. Po ústupu od Tarnopole se na jihu stabilizovala, kdežto na severu přešli Němci 1. září do útoku a obsadili Rigu. Hlavním problémem ale byly politické problémy, kdy slabá Prozatímní vláda čelila silné agitaci bolševiků, pokusu o převrat gen. Kornilova, stávkám dělníků a neochotě vojáků k dalším bojům.

DO FRANCIE

Čs. politickým představitelům tak bylo zřejmé, že osud východní fronty je nejistý a rozhodli se o přesunu části dobrovolců do Francie, kde se chystala výstavba čs. jednotek. Nešlo však o nějaké náhlé rozhodnutí. Tento plán byl dlouhodobý a měl být spuštěn již v roce 1916. Na přelomu roku 1915 a 1916 byla uzavřena dohoda, že Rusové pošlou za materiální pomoc do Francie až 400 tisíc vojáků.¹ Čs. představitelé žádali, aby mezi nimi byli též čs. zajatci, o které v té době neměli Rusové zájem. I proto byl v červnu 1916 do Ruska vyslán poslanec Dürich, aby zde tuto záležitost projednal. Se stejným posláním sem později dorazil i Štefánik. Vše se ale velmi vleklo. Až na jaře 1917 francouzský ministr zbrojení a válečné výroby Albert Thomas v Petrohradě s Prozatímní vládou dohodnul nábor mezi čs. zajatci jak do armády, tak hlavně pro válečnou výrobu. Rusové ani Odbočka ČsNR nebyli proti a v květnu byla rámcová smlouva hotová. Následně ale Thomas prohlásil, že její vojenskou část může ratifikovat jen ministr války v Paříži, OČsNR pak nesouhlasila jen s naborem dělníků, protože armáda měla větší politický význam. Věc se tak opět zdržela. Až v srpnu 1917 byla konečně uzavřena dohoda o vzniku čs. armády ve Francii a 13. září 1917 bylo na jednání presidiální komise OČsNR schváleno, že ještě do konce roku odjede do Francie 6 až 8 tisíc mužů; mužstvo mělo být vzato ze záložních částí, důstojníky měli navrhnout velitelé 1. a 2. divize a úbytek měl být kompenzován zvýšeným náborem v zajateckých táborech.

1) Plán se ukázal jako nerealistický, do Francie nakonec odcestovaly čtyři speciální pěší brigády, celkem asi 45 tis. mužů. Dvě brigády bojovaly na západní a dvě jako posila na soluňské frontě. Po únorové revoluci však vojáci odmítali bojovat, část se vrátila do Ruska a část skončila v Africe v zajateckých táborech.

Před parníku Kursk, na kterém odplul z Ruska do Francie I. transport

8. listopad 1917, čs. vojáci odcházejí z flowerdownského tábora na cvičiště, v první řadě jdou Jelínek, velitel transportu Husák, Vlasák a Čermák

Důstojníci I. transportu ve stanovém táboře Flowerdown, 4. listopad 1917

ZAJATCI Z RUMUNSKA

Když byl v létě 1916 Štefánik v Rusku, dozvěděl se o asi 8000 krajanech v rumunských zajateckých táborech. S podporou francouzské vojenské mise odjel v prosinci do Rumunska vyjednat jejich propuštění. Protože Rumuni čelili mnoha problémům, nekladli žádné překážky a Štefánik zahájil nábor. Dne 19. prosince 1916 se dobrovolci soustředili v zajateckém táboře v Barladu a 13. ledna 1917 zahájili přesun do Jasy a pak vlakem do ruského Kišiněva. Následně měli pokračovat přes Kyjev a Moskvu do Vladivostoku a pak lodí do francouzského Brestu. Dobrovolníci však byli po pobytu v rumunském zajetí ve špatném zdravotním stavu a mezi muži se začali šířit nemoci. Po únorovém převratu pak skupinu zasáhla protiválečná agitace a mnoho mužů z ní dezertovalo. Z Kišiněva tak skupina pokračovala až 9. června do přístavu Archangelsk, z původních 760 mužů ale zbylo v té době již jen 342. Do přístavu dorazili 18. června a nalodili se na loď Dvinsk (celkem 361 mužů), na volném moři čekali na nalodění ruských vojáků pro západní frontu a 5. července vypluli v konvoji do Francie. Do přístavu La Pallice

v městě La Rochelle připluli 22. července ve 23. hodin, vylodili se následující dopoledne. V přístavu na ně čekal Dr. Beneš, k velkému zklamání však byli nejprve umístěni do zajateckého tábora a až 18. srpna byli přesunuti do tábora v Courneau. O dva týdny později dostali nové uniformy, výzbroj a začali s výcvikem. Dne 13. září se tato „rumunská rota“ přesunula do La Testu a dále do Cognacu, kde byla přidělena 33. pěšímu pluku.

HUSÁKŮV TRANSPORT

Začátkem října 1917 byl kpt. Husák (bývalý velitel II. praporu 1. čs. střeleckého pluku) pověřen velením prvního transportu dobrovolců z Ruska do Francie, kam měl odplout z přístavu Archangelsk. Dobrovolníci pocházeli z Čs. náhradního praporu, protože ruskou podmínkou bylo, že přesun nijak neovlivní existující čs. jednotky. Transport z Žitomiru vyjel 7. října 1917 v síle 1200 mužů. Sto z nich absolvovalo důstojnický kurz v Borispole, hodností se ale zřekli a do Francie jeli jako vojáci. Za osm dní dorazil transport

Nástup na loď Margueritte v přístavu Southampton k cestě do Francie, 11. listopad 1917

Vojáci I. transportu na zastávce Château-du-Loir cestou do Cognacu, 13. listopad 1917

vlaky do Archangelsku, kde se nalodil na parník Kursk. Zde se k nim připojilo také dalších 400 dobrovolníků z rumunských zajateckých táborů. Husák vzpomíná, že s jeho transportem chtěl odcestovat i Radola Gajda, protože ale nebyl schválen, nechal ho vyloučit. A také uvádí, že na malém parníku Stentor jelo dalších 59 čs. vojáků.

Konvoj opustil Rusko 15. října 1915 a po dvoutýdenní plavbě zakotvil 29. října v anglickém Newcastlu. Následující den se vojáci vylodili a osobními vlaky byli převezeni do tábora Flowerdown u Winchesteru nedaleko Londýna. U Britů zprvu „ruští vojáci“ vyvolávali obavy, protože se báli, že budou šířit bolševickou propagandu a nepokoje. Brzy se ale věc vysvětlila a Britové se ukázali milými hostiteli. Transport také prodělal transformaci a 11. listopadu odjel do přístavního města Southampton a lodí dále do Francie, kam dorazil následující den. O dva dny později dorazili do Cognacu, který se stal místem formování čs. jednotek ve Francii. Do doby, než

tyto jednotky vznikly, byli všichni čs. dobrovolníci přiděleni do stavu zdejšího francouzského 33. pěšího pluku.

GIBIŠŮV TRANSPORT

Druhý transport byl mnohem menší. Jeho velitelem byl jmenován kpt. Hynek Gibiš (bývalý velitel 3. čs. střeleckého pluku) a skládal se ze 133 původních důstojníků (také se zřekli hodností) a 337 poddůstojníků a vojáků. Také oni pocházeli od Čs. náhradního praporu, který se na počátku září přesunul z Bobrujsku do Žitomiru. Vzrůstající nepokoje a bolševická revoluce ale oddálila jejich odjezd, takže vyrazili až 25. listopadu 1917. Po devíti dnech se ale jejich vlak zastavil v Čerepovci, kde stál dalších 63 dní. Ve městě si je měla převzít francouzská mise, která zde však nebyla přítomna, takže se k nim nikdo nehlásil a všichni odmítali pomoc. Překvapivě až na sovětský pluk, který je ubytoval ve svých kasárnách. Ovšem zdá se, že z důvodu, aby čs. vojáci přetáhli na svou stranu. Čechoslováci ale trpěli nedostatkem jídla a zimního oblečení, takže když je našla zásilka od krajanů z USA, velmi to zvedlo morálku.

Transport pokračoval až 8. února 1918 a přes Petrozavodsk dorazil po murmanské dráze na poloostrov Kola, kde ve stejnojmenné obci strávil dalších 50 dní. Zásoby jim poskytla nedaleká francouzská mise, před jejímž náčelníkem proběhla i vojenská přehlídka. Teprve 21. března 1918 se nalodili na britskou loď Huntsend², se kterou jelo i mnoho uprchlíků, a vyrazili do Newcastlu. Odtud dobrovolci pokračovali vlakem do Southamptonu, kde nastoupili na loď Caesarea, která je převezla do Le Havru. Dne 3. dubna 1918 pak konečně dorazili do Cognacu. Přísun posil pro francouzské legie z Ruska tím byl ukončen, události po bolševické revoluci další transporty znemožnily. ■

2) V roce 1920 s ní jel 34. transport z Vladivostoku.

Vojáci roty por. Neubauera z II. transportu během dlouhé zastávky v Čerepovci, listopad 1917

Edvard Beneš při přehlídce
I. transportu legionářů z Ruska
v Cognacu v listopadu 1917

Formování československých jednotek v COGNACU

text br. Jiří Filip
foto VÚA-VHA Praha

Dekretem francouzské vlády z prosince roku 1917 byla povolena výstavba autonomní čs. armády ve Francii. Za místo soustředění a zformování československých jednotek bylo vybráno historické město Cognac, ležící severně od Bordeaux ve vzdálenosti asi 40 kilometrů od Atlantského oceánu. Sem se postupně sjížděli českoslovenští dobrovolníci, kteří se zprvu museli potýkat s neznalostí francouzských povelů a jazyka, s rigidní organizací francouzské armády, s neuznáním důstojnických

hodností z předcházejících nasazení a i s národnostními rozdíly mezi Čechy a Slováky. Vše se však postupně podařilo překonat, neboť všechny stmelovalo vlastenectví a poslání bojovat za samostatný československý stát.

Samotné vyhlášení dekretu však mnohé legionáře zastihlo již v Cognacu. Na svůj příjezd do tohoto francouzského města po válce zavzpomínal i legionář Antonín Koudelka, narozený 10. června 1889 na Královských Vinohradech. Ze svého deníku tehdy vypsál: „14. listopadu dosáhli jsme ve 3 hodiny

Mezi prvními československými dobrovolníky v Cognacu byli bývalí zajatci z rumunské fronty

konečné stanice Cognacu. V 6 hodin zavedli nás do přípravných kasáren, kde měl už každý své lůžko. První a druhá rota byla ubytována u nádraží v nějakém bývalém skladišti. Je tu už od července asi tři sta Čechů dobrovolníků, oblečených ve francouzských uniformách.“

Obyvatelé Cognacu hleděli na příliv Čechoslováků s obavami, což Koudelka dokládá následovně: „Když jsme přijeli do Cognacu, žádal starosta města i prefekt, abychom byli odtud přemístěni jinam. Měli z nás strach. Avšak už po jednom týdnu tento požadavek odvolali s poznámkou, že mají raději dva tisíce Čechoslováků, než dvě stě vojáků francouzských.“ Čechoslováci si sympatie místních obyvatel získávali i pořádanými kulturními počiny. Již 1. prosince vystoupili naši zpěváci a hudebníci v městském divadle. Přítomní francouzští důstojníci a obyvatelé města „byli ovšem výkony našich bratří velice překvapeni, obdivovali je a snad nějak dobře nechápali, jak může obyčejný voják účinkovat vedle důstojníka.“

V rychlém sledu za sebou přijížděli do kasáren další dobrovolníci. Do konce listopadu 1917 dorazily dva transporty dobrovolníků z Ameriky o 132 mužích a 23 dobrovolníků ze srbské divize. Dne 13. prosince pozdě večer přijelo dalších 153 dobrovolníků z Ameriky a 27. prosince dalších 120 mužů.

Dne 12. ledna 1918 bylo v sále místní radnice slavnostně vyhlášeno založení 21. čs. střeleckého pluku. Do jeho čela byl postaven pplk. Armand-Charles Philippe. Pluk měl tři prapory, každý se třemi pěšími rotami a jednou kulometnou. Štábní funkce a funkce velitelů praporů a zprvu i některých rot zastávali francouzští důstojníci. S pokračujícím přísunem dalších dobrovolníků byl v nedalekém Jarnacu rozkazem z 20. května 1918 ustanoven 22. čs. střelecký pluk, jehož velitelem byl jmenován pplk. Gardan. Tím vznikla Československá střelecká brigáda ve Francii vedená plk. Philippem, dosavadním velitelem 21. čs. střeleckého pluku. Velení 21. čs. střeleckého pluku převzal pplk. Gillain a plukovním pobočníkem byl jmenován kapitán Josef Šnejdárka, který odsloužil několik turnusů v Cizinecké legii a poté působil jako důstojník u francouzských koloniálních jednotek. Tento důstojník

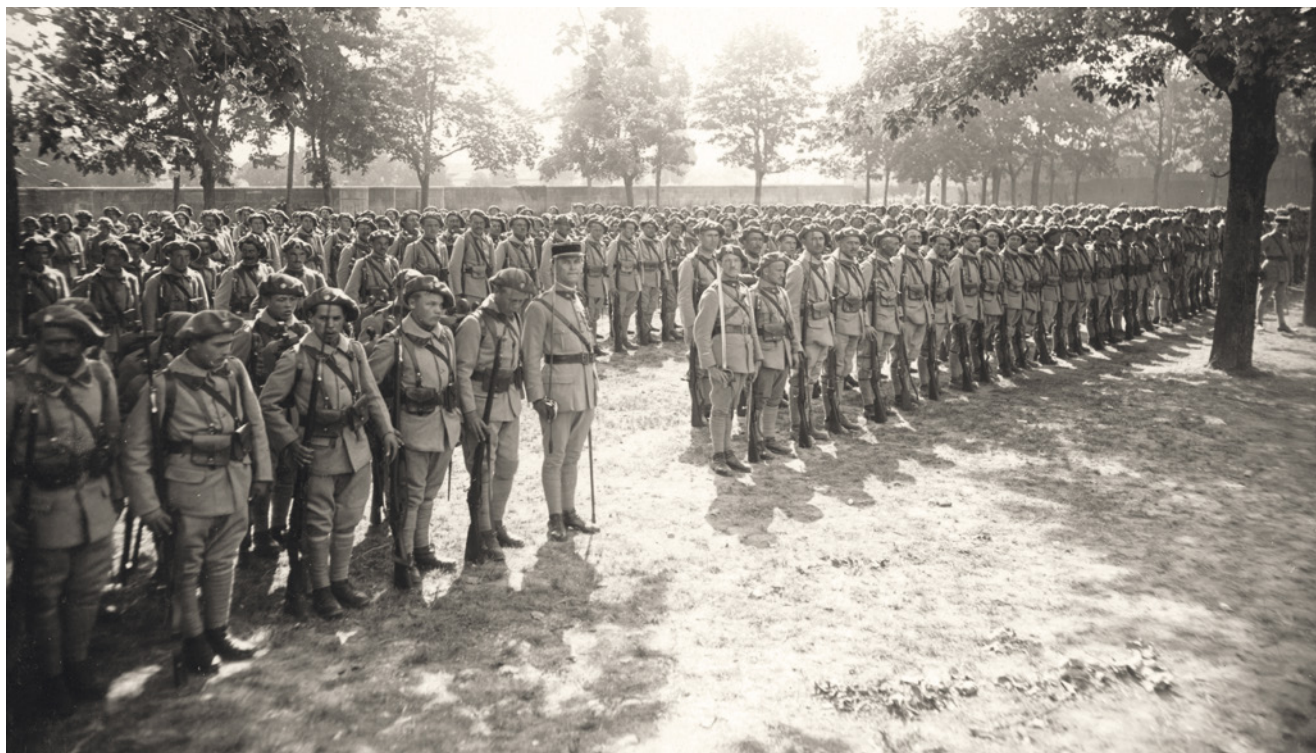

Příjezd československých dobrovolníků do Cognacu z francouzského zajetí

měl neobyčejné charisma a s ohledem na znalosti francouzského prostředí a díky svému diplomatickému nadání sehrál velmi pozitivní roli při začleňování jednotlivých skupin dobrovolníků do našeho vojska. Proto byl také později, již v hodnosti majora, jmenován zástupcem velitele 21. čs. střeleckého pluku.

Českoslovenští dobrovolníci obdrželi světlomodré stejnokroje francouzské armády doplněné stojatým límcem s tmavomodrými výložkami s číslem pluku a písmeny ČS na náramenících. Jako symbol příslušnosti ke střeleckým jednotkám obdrželi tmavomodré barety francouzských mysliveckých praporů „régiments des Chasseurs“.

Od počátku roku 1918 procházeli čs. dobrovolníci vojenským výcvikem podle francouzských předpisů. Důstojníci byli odesíláni na zkušenou jednak na frontu k francouzským plukům, nebo do kurzů do St. Maixent, St. Yrieix, Exideuil a Joinville, aby poznali taktiku poziční války a aby si osvojili metody a ducha francouzského výcviku. Brzy začaly na štáb čs. vojska přicházet pochvalné zprávy. Jak vzpomínal legionář Koudelka, o československých kulometčících přišel z výcviku „raport, že takoví vojáci v kursech ještě nebyli.“ ■

Nástup československých jednotek v Cognacu

LEGIONÁŘ – UMĚLEC

brigádní generál VÁCLAV ŠIDLÍK

Patřil k varšavským dobrovolníkům České družiny, statečně podnikal rozvědky na východní frontě, chrabře vedl své muže v bitvě u Zborova a stejnou statečnost prokázal i po přesunu do Francie v bitvě u Terronu. Po návratu do vlasti ještě musel pomoci zajistit integritu mladé republiky. Ač se pak mohl vrátit ke svému uměleckému povolání sochaře, zůstal v armádě, kde dosáhl generálské hodnosti.

Pocházel z šesti dětí řezníka a hostinského z Úhonic na Kladensku, kde se 23. listopadu 1884 také narodil. V letech 1895–1899 absolvoval nižší gymnázium v Praze, od roku 1900 studoval na Uměleckoprůmyslové škole. V roce 1905 studium přerušil, protože byl odveden a nastoupil jako jednoroční dobrovolník vojenskou službu u pěšího pluku č. 11. V Praze navštěvoval důstojnickou školu již jako příslušník jindřichohradeckého pěšího pluku č. 75, kurz ale nedokončil. V březnu 1906 byl odeslán do Písku v hodnosti čestný desátník a na konci září byl propuštěn do civilu. Vrací se ke studiu, které ukončil v roce 1909. Následně pracuje jako akademický sochař, ale v roce 1913 odchází do Ruska, kde pracuje v několika ateliérech zejména pro šlechtu.

Vypuknutí války ho zastihlo ve Varšavě. Dne 30. srpna 1914 dobrovolně vstupuje do České družiny, je přidělen do 3. roty. Po slavnostní přísaze na Sofijském náměstí a dokončení výcviku odjel s rotou do pole. Brzy na sebe upozornil odvahou a úspěšnými rozvědkami, zejména na řekách Dunajec a San, a již 4. srpna obdržel první tři vyznamenání – Medaili sv. Jiří IV. stupně a Kříž sv. Jiří IV. stupně. Od podzimu 1915 působil v Pínských močálech v půlrotě ppor. Husáka.

Jako sochař se podílel na výrobě plastických map postavení nepřítele, které byly používány mimo jiné i při výslechu

zajatců. Na začátku roku 1916 byla Česká družina transformována na čs. střelecký pluk a Šidlík byl v červnu, po složení důstojnické zkoušky, povýšen na praporčíka a v srpnu jmenován mladším důstojníkem a velitelem čety u 8. roty. V té době také přijal pravoslavné křesťanství a s ním jméno Alexandr. V červnu 1917 se se svou rotou přesunul do oblasti Zborova. Během bitvy 2. července vedl do boje muže 3. a 4. čety, se kterými úspěšně dobyli určené pozice, umlčeli nepřátelský kulomet a získali mnoho zajatců. Sám Šidlík byl zraněn do pravé ruky. Za chrabrost a rozhodnost mu byla po boji udělena Šavle Řádu sv. Jiří, Řád sv. Anny IV. stupně a stal se velitelem 5. roty.

V září 1917 byl povýšen na podporučíka. Po bojích taropolského ústupu byl 6. října 1917 převeden do stavu záložního praporu a přidělen do transportu kpt. Husáka do Francie. Do města Cognac dorazili, po krátké zastávce ve Velké Británii, 14. listopadu, Šidlík v roli velitele 1. čety. Protože se čs. jednotky teprve formovaly, byli zařazeni do stavu 33. pěšího pluku francouzské armády. Zde se

Generál Václav Šidlík

Varšavští dobrovolníci České družiny. Čtvrtý zprava sedí Václav Šidlík, nalevo od něj Jan Syrový a Otakar Husák, podzim 1914. (VÚA-VHA)

Rok 1916, velitel 3. roty Čs. střeleckého pluku ppor. Husák (uprostřed) s desetiky Machytkou a Šidlíkem (vpravo). (VÚA-VHA)

24. listopadu stal velitelem 5. roty, kterou tvořili čs. dobrovolníci z Ameriky. Počátkem roku 1918 absolvoval kurz velitelů rot v Challons a byl povýšen na nadporučíka. Od 7. března působil jako velitel 1. roty u 21. čs. střeleckého pluku, který vznikl v lednu 1918. V květnu a červnu prodělal důstojnický kurz v St. Maixent, v srpnu byl povýšen na kapitána. Následovalo nasazení na frontě, kde byl po deseti dnech u Michlbachu zasažen otravným plynem a těžce raněn. V říjnu 1918 se v čele své roty účastnil bojů u Terronu. Po odjezdu mjr. Husáka k Národní radě a do vlasti po něm přebíral velení I. praporu a byl povýšen na majora. Stal se také rytířem Řádu čestné legie.

Dne 2. ledna 1919 se s jednotkou vrátil do vlasti. Následoval triumfální pochod Prahou a repatriční dovolená. Tu ukončil spor o Těšínsko, kam se mjr. Šidlík se svými muži přesunul 20. ledna. Do 20. dubna zde působil jako velitel bojové skupiny a za úspěšné bojové operace u Karviné a Těšína mezi 23. a 27. lednem obdržel Čs. válečný kříž 1918. Následoval přesun na Slovensko, kde byl od 27. května do 5. července velitelem bojové skupiny na Slovensku. V druhé polovině června bojoval v okolí Banské Štiavnice, kde se mu podařilo zahnat na ústup početně silnější maďarské jednotky. Za to obdržel druhý Čs. válečný kříž 1918 a pochvalu plk. Šnejdárka.

Po skončení bojů zůstal v armádě. Nejprve působil jako zástupce velitele 21. čs. střeleckého pluku a 1. srpna 1919

Generál Gouraud, velitel 4. armády, vyznamenává po bitvě u Terronu kpt. Šidlíka. (VÚA-VHA)

Důstojníci 1. čs. stř. pluku v zákopech u Zborova, zleva prap. Šidlík, ppor. Švec a ppor. Syrový. (VÚA-VHA)

byl povýšen na podplukovníka. Následně krátce velel posádce Košice. V říjnu 1920 byl jmenován velitelem čáslavského pěšího pluku 21, který vznikl transformací legi-onářského 21. čs. střeleckého pluku a c. a k. pěšího pluku

Kpt. Šidlík v čele své roty, Vogézy, listopad 1918. (VÚA-VHA)

Příjezd Šidlíkova praporu do Prahy 3. ledna 1919. Mjr. Šidlík třetí zprava, vedle něj stojí Dr. Schreiner, ministr národní obrany V. Klofáč a pplk. Husák. (VÚA-VHA)

Slavnostní pochod I. praporu 21. čs. stř. pluku Prahou, zleva mjr. Šidlík, pplk. Husák, por. Král; za ním vpravo por. Preiningger. (VÚA-VHA)

Nerozluční přátelé Václav Šidlík a Otakar Husák po návratu do Prahy. (VÚA-VHA)

č. 21. Byl také čáslavským posádkovým velitelem. V roce 1921 absolvoval Informační kurz pro generály a štábní důstojníky a oženil se. Dne 29. prosince 1922 byl povýšen na plukovníka. Do listopadu 1923 byl v čele 16. pěší brigády ve Frýdku a poté do září 1924 velitelem 4. pěší brigády v Chebu. Následovalo studium Válečné školy v Praze. Následně velel 1. pěší brigádě v Praze a od ledna 1928 byl zatímním zástupcem velitele 1. divise. V květnu 1928 byl povýšen do hodnosti brigádní generál a do prosince 1933 opět velel 1. pěší brigádě. Následoval přesun na východ, nejprve do čela 24. pěší brigády v Užhorodě a od června 1934 do čela 2. horské brigády ve Spišské Nové Vsi. Ta se v lednu 1938 transformovala v 17. pěší divizi. Za branné pohotovosti státu se za dva dny se svými jednotkami přemístil ze Slovenska na Liberecko, kde měly tvořit zálohu. Po záboru pohraničí se vrátili na Slovensko. Zde se zvyšovalo napětí na hranici s Maďarskem, takže se se svým štábem přesunul do Mukačeva. Po Vídeňské arbitráži organizoval předání území Maďarům a čs. evakuaci.

Po vzniku Slovenské republiky musel odejít do již okupovaných Čech.

Z armády byl demobilizován k 1. lednu 1940. Žil poté ve své vile v Nouzově u Unhoště a přivydělával si jako lesní dělník. Od počátku se připravoval na vypuknutí povstání, podporoval odboj a od ledna 1945 spolupracoval s ilegálním Národním výborem v Unhošti. Po vypuknutí povstání řídil ozbrojené akce, koordinoval odzbrojování Němců a střežení majetku. Dne 1. září 1945 byl přeložen do výslužby. V té době se také začal zhoršovat jeho zdravotní stav. Po komunistickém převratu v roce 1948 mu byla zabavena jeho vila a rodině zůstala k dispozici pouze jedna místnost. V roce 1949 byl zatčen jeho celoživotní přítel Otakar Husák, přičemž jeho samotného od podobného osudu možná ochránilo podlomné zdraví. Zemřel 17. května 1952 v Nouzově na srdeční selhání. Po celou svou službu byl také umělecky činný, byl autorem několika soch, reliéfních výzdob a pamětních medailí s legionářskou tematikou. ■

KONCERT ke Dni válečných veteránů

text Jaroslav Syrový
foto archiv ČsOL

Dne 9. listopadu 2017 se uskutečnil v Dvořákově síni pražského Rudolfiny Slavnostní koncert ke Dni válečných veteránů za účasti nejen válečných veteránů z druhé světové války, ale i veteránů z novodobých vojenských misí a aktivních vojáků s rodinnými příslušníky.

Slavnostního koncertu se zúčastnili vzácní hosté Ministerstva obrany ČR v čele s náměstkyní MO paní Alenou Netolicovou, náčelníkem GŠ AČR arm. gen. Josefem Bečvářem a dále čelní představitelé MO ČR, GŠ AČR, senátoři, poslanci PČR a další hosté. Přítomen byl také náčelník GŠ Ozbrojených sil Slovenské republiky generál Milan Maxim.

Delegaci Československé obce legionářské vedl její místopředseda a válečný veterán genmjr. Emil Boček. Ve svém proslovu poděkoval Ministerstvu obrany a Armádě ČR za jejich péči a starostlivost a předal náčelníku GŠ AČR arm. gen. Josefu Bečvářovi Pamětní odznak letců Západ 1939–1945 a generálu Milanu Maximovi předal společně s plk. Alešem Knížkem pamětní medaili Rudolfa Medka.

Na koncertu vystoupil světově uznávaný vojenský orchestr Ústřední hudby AČR pod taktovkou šéfdirigenta pplk. Jaroslava Šípa. Slovem provázel Václav Žmolík. ■

5. ročník LEGIONÁŘSKÉ KONFERENCE

Ve dnech 1. a 2. prosince se uskutečnila v pořadí již 5. mezinárodní konference ČsOL, letos pod heslem „Zborov, náš vzor!“ První konferenční den, který se uskutečnil v pátek v prezidentském salonku Národního památníku na Vítkově, byl věnován vojenským dějinám první světové války, zvláště pak boji čs. dobrovolců. V úvodních dvou blocích prezentovali výsledky svého bádání hosté ze zahraničí, z Ruska (pan Alexandrov dorazil až z Vladivostoku!) a Itálie, na závěr byla představena kniha „Špion běločechů v Rusku“. Po společné prohlídce památníku následovaly další příspěvky, věnované bitvě u Zborova a jejímu významu, ale i osudům jejich přímých účastníků. Páteční oficiální program ukončil křest publikace „Papíroví hrdinové.cz“ a následovalo společenské setkání.

V neděli ráno vyrazili účastníci konference do Pardubic, kde si dopoledne prohlédli objekt Zámečku a u nedalekého popraviště uctili památku obětí. Průvodcem jim byl na těchto místech br. František Bobek. Následoval přesun do sálu pardubického pivovaru, kde pokračoval program dalšími příspěvky historiků a badatelů. Zvolená témata byla věnována druhé světové válce – parašutistům, domácímu odboji, ale rovněž internačním táborem. Díky podpoře Ministerstva obrany ČR tak mohl být připraven velmi zajímavý program, při němž se účastníci konference obohatili o celou řadu zajímavých informací. ■

Setkání na půdě poslanecké sněmovny

text br. Jaroslav Syrový
foto Pavlína Broumová

Dne 10. listopadu 2017 se uskutečnilo přátelské setkání u příležitosti Dne válečných veteránů v Poslanecké sněmovně PČR. Hostitelem akce byl vedoucí kanceláře Poslanecké sněmovny PČR pan Jan Morávek.

Úvodem moderátor přivítal vzácné hosty, válečné veterány z druhé světové války a místopředsedy ČsOL genmjr. Emila Bočka a brig. gen. Václava Kuchynku, dále brig. gen. Pavla Vranského, brig. gen. Miloslava Masopusta a pplk. Tichomira Mirkoviče. Za novodobé válečné veterány byl přítomen pplk. Jaroslav Kulíšek.

Přítomni byli také emeritní předseda Poslanecké sněmovny PČR Jan Hamáček, náměstkyně MO ČR Alena Netolická, náčelník GŠ AČR arm. gen. Josef Bečvář, ředitel Útvaru PČR pro ochranu prezidenta ČR Zdeněk Šiman a ředitel VHÚ Praha plk. Aleš Knížek. Přítomen byl také náčelník GŠ Ozbrojených sil SR generál Milan Maxim.

Vedoucí kanceláře PS PČR Jan Morávek ve své zdraví vyzdvihl velké zásluhy všech žijících válečných veteránů

z druhé světové války a vzpomněl minutou ticha na všechny válečné veterány, kteří již nejsou mezi námi. Součástí akce bylo také předání medaile za dlouholetou spolupráci a péči o válečné veterány.

Z rukou náčelníka GŠ OS SR generála Milana Maxima převzali pamětní medaile Jan Hamáček, Jaroslav Kulíšek a Jaroslav Syrový. Medaili ČsOL za spolupráci převzal z rukou místopředsedů ČsOL gen. Emila Bočka, gen. Václava Kuchynky a pplk. Tichomira Mirkoviče ředitel VHÚ Praha plk. Aleš Knížek. Medaile také předal ředitel Útvaru PČR pro ochranu prezidenta ČR plk. Zdeněk Šiman Janu Hamáčkově a arm. gen. Josefu Bečvářovi za spolupráci s útvarem.

Na závěr setkání vystoupil gen. Emil Boček, který všem přítomným poděkoval za jejich péči a starostlivost a předal spolu s gen. Václavem Kuchynkou a pplk. Tichomirem Mirkovičem paní Aleně Netolické a panu Janu Hamáčkově broušnou vázu se znakem ČsOL. ■

Letci uctili památku arm. gen. KARLA JANOUŠKA

Armádní generál a letecký maršál Karel Janoušek byl vojákem prvního a druhého československého odboje. V první světové válce bojoval v řadách československých legií v Rusku, za druhé světové války pak velel patnácti stovkám československých letců RAF. Je také jediným Čechoslovákem, který získal hodnost leteckého maršála Královského letectva. V roce 1945 mu ji v Londýně udělil král Jiří VI.

Památka armádního generála Karla Janouška byla uctěna v úterý 31. října v dopoledních hodinách pietním aktem v příležitosti 77. výročí bitvy o Británii, 124. výročí narození a 46. výročí úmrtí u jeho hrobu na Šáreckém hřbitově v Praze. Organizaci piety zajistila Československá obec legionářská. Jeho památce se poklonil i náměstek pro řízení sekce dozoru a kontroly MO Antonín Rada, zástupci Svazu letců ČR a další příslušníci resortu obrany a české armády.

Při této příležitosti pak v Domě armády Praha náměstek ministra obrany Antonín Rada vyznamenal jedenáct osobností pamětním odznakem armádního generála Karla Janouška. Tito

lidé se významným způsobem zasloužili nejen o rozvoj vojenského letectví, ale významnou měrou se zapsali do naší historie.

Mezi oceněnými byli mimo jiné veteráni druhé světové války brig. gen. v. v. Pavel Vranský a pplk. v. v. Jiří Kafka, které pro jejich osobní kvality navrhla Československá obec legionářská. **(kráceno)**

Vzpomínka na KARLA BEČVÁŘE, navigátora 311. čs. bombardovací perutě

text br. Daniel Švec
foto Kateřina Bláhová

Na Den veteránů v sobotu 11. listopadu 2017 si v Blovicích na jižním Plzeňsku připomněli místního rodáka, jednoho z nejlepších navigátorů sloužícího během druhé světové války u naší 311. čs. bombardovací perutě – plukovníka in memoriam Karla Bečváře, DCF.

Letošní výročí 11. listopadu bylo obzvláště významné, jelikož uběhlo sto let od narození Karla Bečváře. Proto byly akce pořádané tento den věnované především jemu. Již od devíti hodin od rána probíhala na zámečku, v Muzeu jižního Plzeňska, jež bylo jedním z pořádajících subjektů celé akce, komentovaná výstava artefaktů – věci denní potřeby, výstroje a uniforem letců. Tuto část si vzali pod ochranná křídla členové spolku letecké historie Čeští RAFáci a KVH 276th Squadron. Na zámku byla též toho dne otevřena dlouhodobá výstava věnovaná jednak osobě plk. i. m. Karla Bečváře, DFC, a jednak letcům jižního Plzeňska. Tato výstava bude v muzeu návštěvníkům otevřena do 18. srpna 2018 – tedy do data výročí úmrtí během operačního letu tohoto navigátora.

Od deseti hodin dopoledne proběhla přednáška pana Martina Marka o kolébce našeho letectví – tedy o letectvu legionářů během Velké války.

Kolem 14. hodiny se sešlo několik desítek lidí u památníku blovickým letcům, na kterém jsou kromě jména Karla Bečváře také jména jeho dvou druhů ve zbrani – LAC Miroslava Drnka a Sgt. Václava Blahny. Sté výročí od narození uběhlo i pro Miroslava Drnka, který byl během vzpomínkové akce také vzpomenout. Ani jeden z nich se domů po válce nevrátil. Pod patronací vedení města zde byl konán pietní akt

za účasti pana starosty a místostarosty, zástupců armády, několika klubů vojenské historie a četné veřejnosti. Mezi hosty vzpomínkové akce byli také příbuzní Karla Bečváře – jmenovitě neteř pana plukovníka, paní Zinočka Homanová.

Na zámku se od půl čtvrté také křtila kniha o tomto čs. letci, kterou napsal bratr Daniel Švec, člen plzeňské jednoty ČsOL. Kniha nese název „J sme napadeni... Životní příběh navigátora 311. čs. bombardovací perutě Karla „Bimba“ Bečváře, DFC.“ Slova „j sme napadeni“ bylo to poslední, co bylo z letounu KX-B, na kterém letěl se svými druhy, zachyceno. Kmotry publikace byla jednak paní Zinočka Homanová, dále Josef Koželuh, blovický historik, který se osudem Karla Bečváře dlouhodobě zabýval, a také paní Iveta Irvingová, dcera pilota 311. perutě generála Jana R. Irvinga. Kniha byla pokřtěna prstí pocházejících z několika, pro naše letectví významných, míst Anglie.

V samém závěru tohoto dne byla konána br. Danielem Švecem přednáška o našich letcích, kteří odcházeli bojovat pod vlajkou britského Královského letectva do Anglie především z Plzeňského kraje. ■

REPUBLIKA 2017

br. František Bobek
předseda komise ČsOL pro mládež

Ve dnech 24.–25. října proběhl nultý ročník celostátního branného závodu pro základní školy REPUBLIKA, který uspořádala Československá obec legionářská společně s Českou obcí sokolskou. Záštitu nad soutěží převzal předseda Poslanecké sněmovny PČR Jan Hamáček. Poděkování patří pracovníkům NKP Vyšehrad, kteří nám soutěž umožnili a byli k pořadatelům i soutěžícím velmi vstřícní!

Tento projekt je organizován ke stému výročí vzniku Československé republiky, a proto jeho další ročník společně plánujeme uskutečnit právě příští rok ve vybraných městech ČR. Jedná se o zcela nový

branný závod, který jsme připravili společně s bratry a sestrami z České obce sokolské. Jeho motto je tedy zřejmé:

„BEZ SOKOLA BY NEBYLO LEGIÍ A BEZ LEGIÍ BY NEBYLO REPUBLIKY!“

T. G. Masaryk

V letošním roce se přihlásilo celkem 12 desetičlenných smíšených družstev a závod probíhal v krásném prostředí starobylého Vyšehradu. Soutěže byly připraveny s ohledem na sokolské zásady, nechyběla však ani střelba, slaňování pevnostní zdi, lanové překážky, první pomoc, vědomostní disciplíny se zaměřením na historii vzniku Československa či prohlídka kasemat v rámci doprovodného programu. Neobvyklou a poněkud utajenou disciplínou byla pomoc bližnímu v nouzi – bylo velmi zajímavé sledovat, která družstva zareagují a pomohou, přestože tím mohou ztratit pár minut. Samozřejmě se jim to ale ve výsledcích nakonec přece jenom vyplatilo! Soutěže uvedl slavnostní společný nástup legionářů v dobových uniformách a sokolské strážě s praporem. Nedílnou součástí závodu byla panelová výstava „Vznik samostatného Československa“, kterou během dvou dní shlédlo v budově Purkrabství více než 500 zájemců, včetně mnoha cizinců.

Většina účastníků prokázala dobrou připravenost i fyzickou zdatnost. Z krátké besedy po soutěži vyplynulo, že takováto forma závodu je pro školy velmi zajímavá a proto je možné očekávat v příštím roce, kdy oslavíme 100. výročí vzniku Československa, opravdu velkou účast. Závody plánujeme uskutečnit v pěti krajích ČR.

Pořadí na prvních místech s výsledným časem:

1. ZŠ Liteň, okr. Beroun 1 hod. 20 minut
2. ZŠ Karla Čapka, Praha 1 hod. 22 minut
3. ZŠ Mendíků III, Praha 1 hod. 24 minut

Zvláštní cenu za disciplínu Pomoc v nouzi získalo družstvo ZŠ Karla Čapka.

Dojmy vítězného družstva ze ZŠ Liteň na školním webu trefně shrnula žákyně Linda Šafnerová: „Super bylo, že jsme všichni museli spolupracovat, byli jsme jeden tým. Každý by zasloužil pochvalu, všichni za svůj výkon a sportovní chování. Velkou zásluhu na výborném výsledku má Petr, který má asi nejrychlejší nohy, ale také nejlepší orientační smysl. Práci s mapou a orientaci v areálu Vyšehradu zvládl na výbornou. Již během závodu jsem měla pocit, že se nám dobře daří, napětí při vyhlášení bylo ale velké, na závěr jsme si pak opravdu užili vyhlášení vítězů a převzali pohár a medaile.“ Ocenění předali za ČsOL br. František Bobek společně s předsedou společenské komise VO ČOS Lukášem Křemenem. ■

Pohár předsedy ČsOL 2017

text br. Jiří Filip
foto br. Martin Výlet

Tradičně se v závěru roku uskutečnila v brněnské střelnici Trigger Servis střelecká soutěž, v níž se tříčlenná družstva jednot ČsOL utkala v souboji o putovní Pohár předsedy ČsOL. Ten přivezli vítězné loňského klání z Jednoty ČsOL v Jablonci nad Nisou. Čtyři desítky účastníků změřily své dovednosti ve třech disciplínách a vítězným družstvem pak bylo s celkovými 811 body to, které zastupovalo Jednotu ČsOL ve Valticích. Na druhém místě se umístila trojice z jablonecké jednoty a místo třetí obsadila Jednota ČsOL Ostrava 2.

Nejlepším střelcem s 287 body se stal Petr Marčík z KVH 43. pěší pluk Brno, druhým s 285 body Karel Krátký z Jednoty ČsOL v Jablonci nad Nisou a třetí místo s 284 body si vystřílela Tereza Dixová z Jednoty ČsOL v Jičíně.

Velký dík patří všem účastníkům, ale také vedoucímu střelnice Zdeňku Malánikovi a instruktorům za jejich servis, díky němuž střelby proběhly bezpečně a s vynikající organizací. ■

Válečný veterán Petr Beck získal dětskou mírovou cenu Anděl pro lepší svět

Antonín Zgažar
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

V úterý 17. října 2017 se konala výroční členská schůze bruntálské jednoty. Na úvod čekalo všechny přítomné překvapení. Členovi naší jednoty br. Petru Beckovi se dostalo velkého uznání. Získal dětskou mírovou cenu Anděl pro lepší svět. Cenu, kterou vytvořily děti ze Školičky základů umělecké práce z Malé Morávky, přivezli a předali paní Helena Vaculíková, která je galeristkou a uměleckou vedoucí školičky,

a její otec doc. PhDr. Vítězslav Vaculík. Nápad předávat vyřezávané Anděly pro lepší svět přítom nepochází z hlavy žádného dospělého. S nápadem oceňovat významné osoby přišel v roce 2010 jeden šestiletý chlapec, který působil ve školičce, „prý proto, aby na zemi bylo lépe“. Od tohoto roku děti udělují vyřezávané anděly významným lidem, kteří se podle nich zasloužili o lepší svět – jednoho z andělů obdržel i papež. ■

Jihočeská organizace SVV a legionáři bilancovali

Miroslav Šindelář

JEDNOTA ČsOL V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

V sobotu 21. října se v českobudějovickém hotelu Royal sešli jihočeští členové Sdružení válečných veteránů. To proto, aby na výroční schůzi vyhodnotili svou práci za rok a schválili tak nejen zprávu o své činnosti, ale také vzali na vědomí zprávu o finančním hospodaření za rok 2016 a části letošního roku. Jihočeši patří k aktivním organizacím sdružení, které v sobě

zahrnuje nejen účastníky mírových a riskantních operací pod mandátem Organizace spojených národů. Nedílnými účastníky pravidelných výročních setkání jsou také členové českobudějovické legionářské jednoty a jejich sympatizanti, kterými jsou především rodinní příslušníci, či ti, kteří obdivují odvahu a statečnost těch, kteří neváhali pomoci v krizových oblastech světa.

Všechny přítomné na výroče přivítal předseda Jihočešů Vojtěch Plesník, který konstatoval, že organizace, kterou řídí, nezůstala ani v minulém období nic dlužna své dobré pověsti. Ani v příštím období nechtějí jihočeští novodobí váleční veteráni ve své práci polevit o čemž svědčí pestrý plán činnosti. Nechybí v něm samozřejmě dvě největší a nejoblíbenější akce. Těmi jsou Setkání modrých baretů u příležitosti vyslání prvních vojáků ze Základny mírových sil OSN v Českém Krumlově do zemí bývalé Jugoslávie. V příštím roce si Jihočeši, spolu s kamarády z ostatních krajů, připomenou už 15. setkání.

Druhou akcí, která má také celorepublikový zvuk, je tradiční Ples modrých baretů v Českém Krumlově, na kterém se potkávají přátelé z misí se svými rodinnými příslušníky s těmi, kteří do Českého Krumlova přijíždějí zavzpomínat. ■

Exkurze do válečných let

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

V úterý 24. října 2017 se 50 studentů všech tří maturitních tříd Všeobecného a sportovního gymnázia v Bruntále se svými učiteli dějepisu vydalo na dějepisnou exkurzi. Tématem byla druhá světová válka.

Nejprve navštívili Areál československého opevnění v Hlučíně-Darkovičkách. Zde si od průvodce vyslechli historii budování našeho opevnění ve 30. letech 20. století v celé republice a zvláště podrobněji v slezském pohraničí. Poté následovala prohlídka nejlépe zrekonstruovaného pěchotního bunkru MO-S 19 Alej. Napřed se studenti seznámili s nadzemní – bojovou částí pevnosti, kde jsou umístěny zbraně a kde by probíhaly bojové akce. Mohli zde zhlédnout originální kanon i spřažený kulomet. Z bojového poschodí sestoupili do týlového podzemí, kde jim průvodce ukázal mimo jiné, jak by za boje fungovalo filtrověntilační zařízení, nebo jak by se čerpala voda.

Venku před jednotlivými bunkry se dozvěděli základní informace o zde vystavených tancích T-34.

Po Darkovičkách zavítali studenti do Národního památníku druhé světové války v Hrabyni. Tady si nejdříve prohlédli výstavu o bojové cestě československé jednotky z Buzuluku

až do Prahy, zhlédli historickou bojovou techniku a poté už je čekala stálá expozice nazvaná Doba zmaru a naděje, která mapuje druhou světovou válku na osudech obyvatel našich zemí, československých vojáků zahraničního odboje, ale i utrpení v koncentračních táborech.

Na studenty nejvíce zapůsobily expozice schodů z koncentračního tábora v Mauthausenu a lidický památník, kde současné děti čtou dopisy uvězněných lidických dětí, které psaly domů, aniž by tušily, že další den bude jejich posledním...

Součástí prohlídky byl i symbolický hřbitov se 13 000 destičkami se jmény vojáků Rudé armády a příslušníků 1. československého armádního sboru, kteří padli v rámci ostravsko-opavské operace, a také se jmény civilních obyvatel ze severní Moravy a Slezska, kteří zahynuli v domácím odboji, nebo byli umučeni v koncentračních táborech.

Mezitím se počasí umoudřilo a umožnilo žákům vystoupat na vyhlídku, kde si díky výkladu průvodkyně mohli udělat obrázky o tom, jak se zde bojovalo na jaře roku pětáctýřicátého. Dějepisnou exkurzi finančně podpořila Československá obec legionářská. ■

Vzpomínka na brigádu Jana Žižky

JEDNOTA ČsOL V HOSTĚRADICÍCH

br. František Skřivánek
předseda jednoty

Dne 27. října 2017 se v Hostěradicích-Mišovicích konalo společenské setkání u příležitosti 74. výročí založení I. československé brigády Jana Žižky z Trocnova v bývalé Jugoslávii. Program byl zahájen pietním aktem a položením věnců k památníku v Mišovicích a následně proběhlo setkání v Kulturním domě v Hostěradicích. Setkání se zúčastnili členové Jednoty ČsOL v Hostěradicích a Oblastní organizace ČSBS Znojmo. Při této příležitosti byli někteří členové jednoty Hostěradice oceněni vyznamenáním. Bratr Jaroslav Sítar obdržel záslužný kříž ČSBS, pamětní medaili při příležitosti 70. výročí vzniku Svazu národní revoluce obdrželi br. Václav Alexa, sestry Jiřina Brožová, Jiřina Ontlová, Emilie Košťáková a Marie Krejčová. ■

Vzpomínka na 99. výročí vzniku republiky

JEDNOTA ČSOL V Kladně

br. Rudolf Wolf

V pátek 27. října 2017 se uskutečnila vzpomínka k 99. výročí vzniku republiky na kladenském náměstí Svobody u pomníku obětí první světové války za účasti zástupců Sokola, členů Jednoty ČsOL v Kladně, Spolku pro zachování odkazu českého odboje a 3. MO SDČR. Přítomné přivítala Gabriela Havlůjová, zástupkyně Magistrátu města Kladna. Připomněla význam tohoto výročí a předběžně nastínila program akcí k 100. výročí vzniku republiky. Následovalo položení věnců, za kladenskou jednotu položil věnec br. Vladimír Carvan a za Spolek pro zachování odkazu českého odboje David Makara. Na závěr zazněla česká státní hymna. Poté se část přítomných odebrala na kladenské hřbitovy, kde byly rovněž položeny věnce. ■

Na severu Čech byly odhaleny dva obnovené pomníky TGM

text Milena Městecká
foto jednota Nový Bor

JEDNOTA ČSOL V NOVÉM BORU

Letos, 99 let po vyhlášení samostatného Československa, byly znovuobnoveny dva pomníky T. G. Masaryka. Obě busty prezidenta – osvoboditele, jak byly nazývány v době svého vzniku, byly odhaleny v roce 1948 jako jedny z posledních, ne-li úplně poslední v Čechách. O letošní obnovení se zasloužili za velké podpory obou obcí a jejich starostů i mnohých dalších Josef Doškář a Jednota ČsOL v Novém Boru.

V sobotu 28. října se připomínal vznik Československa na mnoha místech České republiky. Na samotném severu Čech to bylo hned dvakrát. V 11 hodin byl slavnostně

odhalen obnovený pomník TGM ve Sloupu v Čechách. A odpoledne v 16 hodin se konala podobná slavnost o 16 km dále, až u hranice s Německem v Kropachu.

Oba pomníky mají svůj příběh. Ještě před pár týdny to byla pouhá torza. Oba ve své době vznikly „na poslední chvíli“ a dlouho nevydržely. Ve Sloupu v Čechách to bylo 16. května 1948 v parčíku před kostelem. Místní pošta dokonce vydala speciální razítko. V Kropachu to bylo ještě o něco později, 28. října 1948. Netrvalo dlouho a oba pomníky zmizely. Na víc jak 65 let zůstaly na místech jen podstavce, busty se ztratily neznámo kam.

Původně pečlivě upravená místa – v Kropachu například obehnané dřevěným plůtkem v národních barvách a později už tajně opečovávané místním učitelem Oldřichem Pohlem, jedním z iniciátorů pomníku – chátrala a zarůstala. Až přišel rok 2016 a obnovy se ujal Josef Doškář a novoborská legiónářská jednota. Obě obce obnovu zvažovaly a jeho pomoc velmi uvítaly. *(kráceno)*

Vernisáž výstavy Slovácká brigáda v Mikulově

br. Lukáš Lexa
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V HODONÍNĚ

Podvečer 30. října 2017 patřil v Mikulově Slovácké brigádě. Vernisáž výstavy Slovácká brigáda – Obrana hranic Československa 1918–1919 přilákala nejen odborníky, ale i zájemce o vojenskou historii z řad široké veřejnosti. Výstavu zahájily tóny lidové písně s vojenskou tematikou „Můj koníčku ryzovraný“ a proslovy ředitele Státního okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově Dr. Miroslava Svobody a předsedy hodonínské jednoty ČsOL br. Lukáše Lexy. Výstava věnovaná největší dobrovolnické jednotce vzniklé těsně po 28. říjnu 1918 – Slovácké brigádě přináší nejenom spoustu poznatků o jejím vzniku a působení v bojích o československé pohraničí, Těšínsko nebo Slovensko, ale ukazuje také řadu cenných exponátů. Mezi nejzajímavější můžeme řadit originální prapor sdružení dobrovolců bývalé Slovácké brigády z Lanžhota, situační mapy popisující obsazení Mikulova Slováckou brigádou nebo deník bojové činnosti V. polního praporu. Kromě archiválií mohou návštěvníci vidět řadu dobových fotografií, vojenskou výstroj nebo výzbroj a samozřejmě také stejnokroje Slovácké brigády. Nedílnou součástí výstavy jsou panely výstavy Obrana hranic Československa 1918–1919, která vznikla péčí ČsOL a projektu Legie 100. Výstava byla

v budově okresního archivu v Mikulově volně ke zhlédnutí v pracovní dny až do 16. prosince 2017 – dne 99. výročí obsazení Mikulova Slováckou brigádou.

Závěrem bych rád vyslovil poděkování zaměstnancům okresního archivu v Mikulově za poskytnutí prostor a velmi vstřícnou spolupráci při přípravě výstavy. Za zapůjčení cenných a zajímavých exponátů děkujeme Vojenskému historickému archivu v Praze, Státnímu okresnímu archivu v Hodoníně, Moravskému zemskému archivu v Brně, muzeu v Lanžhotě, br. Jiřímu Charfreitagovi a br. Petru Trčkoví. Velký dík patří také členům KVH Slovácko, jmenovitě Vojtěchu Hadašovi, který vernisáž doprovázel na akordeon ve stejnokroji čs. legionáře v Rusku, a br. Jindřichu Jeřábkoví, jenž zobrazil čs. legionáře v Itálii. Toto symbolické propojení vojáků Slovácké brigády a čs. legionářů má své kořeny již v historii. Velitel brigády ji dle vlastních slov tvořil jako „domácí legii“, která má kráčet ve šlépějích hrdinských činů čs. legií na frontách první světové války. Byť se Slovácká brigáda skládala z velké části z mužů, kteří setrvali v řadách rakousko-uherské armády až do konce první světové války, právě vstupem do této jednotky a přísahou nové republiky její příslušníci potvrdili souhlas se vznikem nového státu a legitimitou Československa. ■

Čeladná nezapomíná na Jána Ušiaka

JEDNOTA ČsOL V OPAVĚ

text ses. Magda Hrstková
foto Vítězslav Sobariňa

Beskydská obec Čeladná se v době druhé světové války významně zapsala do protinacistického odboje. Není tedy divu, že se ve čtvrtek 2. listopadu 2017 právě zde uskutečnilo vzpomínkové setkání občanů s válečnými veterány.

Na místním hřbitově u hrobu partyzánského velitele Jána Ušiaka účastníky přivítal starosta obce Pavol Lukša, pod jehož záštitou se vzpomínkový akt konal. Na slavnost přijeli veteráni druhé světové války z tohoto regionu Moravskoslezského kraje, zastihli byste zde ale také členy ČSBS a jednot Československé obce legionářské z Ostravy, Nového Jičína, Frýdku-Místku a Opavy. Důležitými hosty byly příslušnice partyzánské brigády Jana Žižky Helena Esterkesová, Jarmila Rubeyová, Dana Milatová, Božena Jurošková a Miroslava Kaštovská. Uvedená partyzánská skupina operovala právě v tomto kraji, proto mají jmenované válečné veteránky k Čeladné velmi osobní vztah.

Setkání ozvláštnili zástupci vojáků v záloze, Obrany národa i motorkářského spolku. Osobitě bylo také duo na trubky – zazněla slovenská a česká hymna. Hlavní proslov přednesla místostarostka Čeladné Věra Golová. Ačkoli mluvila o událostech let minulých, apel její řeči směřoval do budoucnosti. Uvedla, že nikdy nesmíme zapomenout, kdo se zasloužil o náš současný mírový život, kdo pro naši budoucnost obětoval to nejcennější. Připomněla, jak důležité je předávat poselství frontových

Účastníci vzpomínkového shromáždění v Čeladné – třetí zleva prapraneteř Jána Ušiaka

bojovníků i příslušníků druhoválečného odboje mladé generaci, aby i ona mohla být hrdá na své předky a svou vlast. Slova místostarostky velmi vhodně doplnilo vystoupení dětského pěveckého sboru ze Základní školy v Čeladné, které bylo všemi přítomnými hodnoceno jako velmi pěkné a dojemné. Sboru i paní učitelce Matulové, která jej vede, tak patří srdečné poděkování.

Setkání bylo ukončeno přátelským posezením s panem starostou a představiteli slovenské družební obce Zubrohlava, na němž mnoho zajímavých vzpomínek jen zvýraznilo příjemnou atmosféru. ■

Novojičínské setkání válečných veteránů

JEDNOTA ČsOL V NOVÉM JIČÍNĚ

br. Rostislav Stehlík
předseda jednoty

Novojičínská jednota ČsOL uspořádala dne 8. listopadu 2017 setkání veteránů druhé světové války a účastníků odboje se členy jednoty a pozvanými hosty.

Cílem akce bylo uskutečnit důstojnou vzpomínkovou akci ke Dni válečných veteránů, připomenout nesmírné

oběti a hrůzy války a vzdát úctu padlým, zemřelým i žijícím účastníkům a hrdinům. Současně jsme chtěli uskutečnit setkání našich členů s veterány druhé světové války a účastníky odboje s významnými hosty a novodobými veterány, účastníky zahraničních misí. Touto formou jim vyjádřit určité poděkování a současně prezentovat naše poslání a činnost. Jedním z cílů setkání bylo i důstojné předání udělených ocenění ČsOL a předání členských průkazů a odznaků novým členům.

Samotné setkání, kterému předcházely pietní akty, proběhlo v salonku Hotelu Praha v Novém Jičíně. Po zahájení a přivítání uctili přítomní minutou ticha památku zesnulých veteránů. Následovalo vystoupení tajemníka jednoty ke dni veteránů, ve kterém připomněl historické skutečnosti vzniku Dne válečných veteránů a aktuální odkaz pro současnost. Následně pak předseda jednoty slavnostně předal členské průkazy novým členům a dále ocenění ČsOL udělená k tomuto významnému dni. V diskuzi pak vystoupili zejména hosté se zdravicemi a také s oceněním spolupráce s naší jednotou. Po skončení oficiální části již probíhalo setkání v neformálním přátelském duchu.

Výbor jednoty děkuje Republikovému výboru ČsOL za podporu této akce a vzhledem ke kladnému ohlasu bude chtít v obdobné akci pokračovat i v dalších letech. ■

Den válečných veteránů v Bruntále

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PUKU STŘELCE J. ČAPKA“

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty

Vpátek 10. listopadu 2017, v předvečer Dne válečných veteránů, se členové bruntálské jednoty ČsOL sešli na starém bruntálském hřbitově u kaple sv. Michaela. V 17 hodin položili kytici k pomníku zde pohřbených vojáků z první světové války a zapálili svíčky. Předseda jednoty br. A. Zgažar ve svém projevu připomněl, proč slavíme Den válečných veteránů a seznámil přítomné s pohřebišti a památníky vojáků z různých válek na území našeho města. Poté se členové jednoty přesunuli k pohřebišti vojáků Rudé armády, kteří zahynuli při osvobozování Bruntálska, a také tady zapálili svíčky a vzdali úctu vojákům zemřelým ve všech válkách.

Ve středu 15. listopadu 2017 se na Městském úřadu v Bruntále uskutečnilo setkání starosty města bratra Petra Rysa se členy naší jednoty a také se zástupci ČSBS.

Přítomni byli i dva váleční veteráni z druhé světové války – br. Pavel Bednár a ses. Jarmila Pösslová. Poslední válečný veterán z řad bruntálské jednoty br. Petr Beck se ze zdravotních důvodů omluvil.

Na začátku setkání všichni účastníci připili na počest Petra Becka, kterému letos v den státního svátku 28. října propůjčil prezident republiky Řád Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy za vynikající zásluhy o rozvoj demokracie, humanity a lidských práv.

Po starostovi se ujal slova předseda jednoty ČsOL Bruntál br. A. Zgažar – předal kytičky válečným veteránům a vzpomněl, jak se Den válečných veteránů (ne)slavil v historii. Poté promítl prezentaci fotografií z činnosti legionářů za uplynulý rok. Starosta města seznámil přítomné s přípravami na vybudování pietního místa v Polní ulici, kde stával vojenský hřbitov. Slavnostní otevření by se mělo uskutečnit příští rok, kdy si budeme připomínat 100 let od ukončení první světové války. ■

V Třinci oslavili Den válečných veteránů

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

br. Teodor Hybler

Město Třinec si v pátek 10. listopadu připomnělo společně s členy Československé obce legionářské a Českého svazu bojovníků za svobodu Den válečných veteránů. Podobně jako v předchozích letech se dostalo hrdinům z druhé světové války oficiálního přijetí na třinecké radnici. „Považujeme za velmi důležité připomínat si zásluhy válečných veteránů a vzpomínat na chrabrost lidí, kteří položili život za naši svobodu. Fakta z minulosti nám pomáhají uvědomovat si, že svoboda a mír nejsou v dnešní složité době samozřejmostí, o to více je třeba si je chránit. Kromě rodiny a zdraví je to to nejcennější, co máme,“ řekla mimo jiné starostka Věra Palkovská.

Předseda Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku plk v. v. Petr Majer poděkoval jménem všech přítomných městu Třinec, paní starostce Věře Palkovské, zastupitelům, pracovníkům odboru školství, kultury a tělovýchovy za péči, kterou věnují válečným veteránům a péči, kterou vynakládají na obnovu a údržbu pomníků, památníků, válečných hrobů a pamětních desek na území města.

Starostka Třince paní Věra Palkovská předala pamětní medaili města Třince paní Ireně Sikorové Nožkové za vstřícný přístup, porozumění a osobní angažovanost ve snaze pomoci válečným veteránům.

Paní Irena Sikorová Nožková zastává funkci nemocniční ombudsmanky v Nemocnici Třinec. „Paní Nožková si bezděčně a bez afektu uvědomuje náš občanský dluh válečným veteránům za jejich odvahu a hrdinství a dokazuje svůj postoj nevšední vstřícností a snahou pomoci,“ uvedl k ocenění terénní pracovník, který válečné veterány pravidelně navštěvuje, Petr Radina.

Poté vystoupil s krátkou vzpomínkou na válečná léta 1944–1945 kapitán ve výslužbě Antonín Prokesz, který se účastnil

bojů u přístavního města Dunkerque. Připomněl úspěšný útok na německé pozice dne 28. října 1944, v den státního svátku ČSR: „V sobotu ráno tohoto dne v 6.30 hod. vniklo uskupení motopraporu a části brigádní štábní roty do předsunutých nepřátelských postavení, zničilo protivníka a vrátilo se na své původní pozice. V 9.00 hod. vyrazila pěchota podporovaná jednadvaceti tanky k útoku. Při útoku byl zlikvidován německý pěší prapor „Einheit Walter“. Při této úspěšné akci našich vojáků bylo zabito 200 nepřátelských vojáků a zajato pět důstojníků a 364 německých vojáků. Naše ztráty činily: 11 mrtvých, 36 raněných a čtyři byli nezvěstní,“ uvedl Antonín Prokesz. Na setkání byl přítomen jeho bratr Jan Prokesz a také plk. v. v. Adolf Kaleta, oba přímí účastníci tohoto boje.

Po oficiální části v prostorách radnice se vedení města vydalo uctít památku válečných hrdinů na centrální hřbitov na Folvarku k pomníku obětem druhé světové války. Památce válečných veteránů se společně s vedením města přišli poklonit i žáci z třineckých základních škol. ■

Oslavy Dne válečných veteránů v Husinci

JEDNOTA ČsOL V PÍSKU

br. Zdeněk Říha

Dne 11. listopadu 2017 se členové Jednoty ČsOL v Písku, ZO ČSBS Písek a spolku 1. ETALON zúčastnili pietní vzpomínkové akce u příležitosti Dne válečných veteránů v městě Husinci, a to na pozvání husinecké radnice v čele s paní starostkou Ludmilou Pánkovou. Odjezd z Písku se konal za mrazivého počasí a pietní akci předcházela návštěva letiště ve Strunkovicích nad Blanicí, za účelem zajištění přeletu letadel nad hřbitovem v Husinci při pietní vzpomínce u hrobů bratří Rysů, kteří položili život v předvečer druhé světové války, jenž se konal následně po pietní akci. Pietní akt byl zahájen v 11.11 hod. u pomníků padlých první a druhé světové války na náměstí v Husinci. K přítomným promluvila starostka Ludmila Pánková, za „písecké“ promluvila místopředsedkyně Jednoty ČsOL v Písku Eva Veselá. Přítomní si zapěli československou hymnu a po položení květin se odebrali na husinecký hřbitov k hrobu pilotů československé republiky, bratří Rysů. Zde promluvil vzpomínkou bratr Jaroslav Pospíšil, při akci byl proveden přelet strunkovických pilotů, který přispěl k zvýraznění akce. Následovalo položení květin. Po skončení akce proběhlo přátelské posezení v penzionu

Blanice v Husinci. Velké poděkování za organizaci pietní akce patří paní starostce Ludmile Pánkové a paní místopředsedkyně Evě Grunské. Písečtí se v Husinci zúčastnili oslavy Dne válečných veteránů již potřetí. ■

Uctění památky válečných veteránů v Písku

JEDNOTA ČsOL V PÍSKU

br. Zdeněk Říha

V pátek 10. listopadu 2017 v 11.00 hod. se na Lesním hřbitově v Písku konala pietní vzpomínková akce ke Dni válečných veteránů. Akci pořádalo město Písek spolu s partnery projektu Město Písek nejen 45, mezi něž patří i písecká legionářská jednota.

Pořadatelé střídají místa pietních akcí, letos se konala právě na Lesním hřbitově. Akce se spolu s pořádajícími spolky zúčastnila občanská veřejnost, zastupitelé města Písku v čele se starostkou Evou Vanžurovou, poslankyní PSP ČR Radkou Maxovou a senátorem Pavlem Větrovským. Pietní akce se zúčastnili také žáci sedmi píseckých škol. Pietní akci zahájil Zdeněk Říha z jednoty Písek, který akci moderoval spolu s Jaroslavem Pospíšilem. Po zaznění Československé hymny v podání pěveckého sboru pod vedením Radky Kysilkové k přítomným promluvila starostka

Eva Vanžurová, následně pak poslankyně Radka Maxová, báseň Na polích flanderských přednesl žák školy T. G. Masaryka v Písku Martin Plaček a báseň Lodička student Ondřej Peleška. Duchovní slovo k přítomným přednesl farář církve Československé husitské pan Michael Štojdl. Modlitbu za padlé přednesl Martin Lanc. Následovalo uctění padlých položením věnců a květin. Na závěr pietního aktu zazněla večerka v podání trubače Oldřicha Kubáčka z Umělecké školy Otakara Ševčíka v Písku. Po pietní akci následovalo přátelské setkání.

Pietní vzpomínková akce se vydařila, a byla důstojným připomenutím Dne válečných veteránů. Poděkování patří všem organizátorům, účastníkům pietní akce, vojákům AČR ze strakonické posádky a hasičům z HZS Písek, kteří zajistili čestnou stráž. ■

Slavnostní večer v Českém Krumlově

JEDNOTA ČsOL V BOLETICÍCH „MJR. I. M. VÁCLAVA VOKURKY“

br. Ivan Novotný

Setkání válečných veteránů s veřejností v Českém Krumlově má patnáctiletou tradici založenou na setkávání kamarádů, válečných veteránů, především z válečného konfliktu ze zemí bývalé Jugoslávie, Iráku a Afganistanu, členů Československé obce legionářské, rodinných příslušníků a široké veřejnosti. Tento společenský večer je kulturním místem setkání všech těchto zmíněných lidí, které spojuje obrana demokratických principů naší země.

Slavnostní večer se konal ve zcela zaplněné Jízdárně Státního hradu a zámku v Českém Krumlově dne 11. listopadu 2017. Pořadatelem večera byla Jednota ČsOL v Boleticích „mjr. i.m. Václava Vokurky“ společně s Vojenským útvaru Boletice. Cílem plesu byla propagace Československé obce legionářské a její ideové cíle státní organizace. Dalším cílem bylo setkání válečných veteránů z různých, především novodobých, válečných konfliktů a pozorovatelských misí. V rámci programu vystoupil mimo jiné VUS Ondráš, Panorama Band, ale také soubory historického tance Chorea historica a historického šermu Maledictus. ■

Chomutovsko v den veteránů

br. Tomáš Novotný

JEDNOTA ČSOL V CHOMUTOVĚ

Dne 11. listopadu, za chladného, ale slunného počasí, se Chomutov zasypal červenými máky. Tak to vypadalo u pomníku obětem první světové války na Den válečných veteránů. Sešlo se zde na 70 účastníků, kteří si připomněli konec Velké války, účast chomutovských v řadách 92. C. a K. pěšího pluku, význam chomutovských legionářů v boji za vznik republiky, nezapomnělo se ani na veterány z druhé světové války a nakonec se připomněli i novodobí veteráni, kteří padli v Afganistánu. Za výstřelů čestné salvy a hudby státní hymny byla úcta k našim hrdinům důstojně připomenuta. Zároveň probíhal také pietní akt v nedalekém Jirkově, kde se sešlo 40 účastníků. Za hudby Československé hymny, minuty ticha a čestné salvy ruských legionářů se vzpomenulo na ty, kteří se obětovali za naše životy, za naši vlast. Přednes básně Zborov, z úst malé holčičky, zalil oči slzami všem přítomným a ukončil pietní akt s velkým teplem u srdce. ■

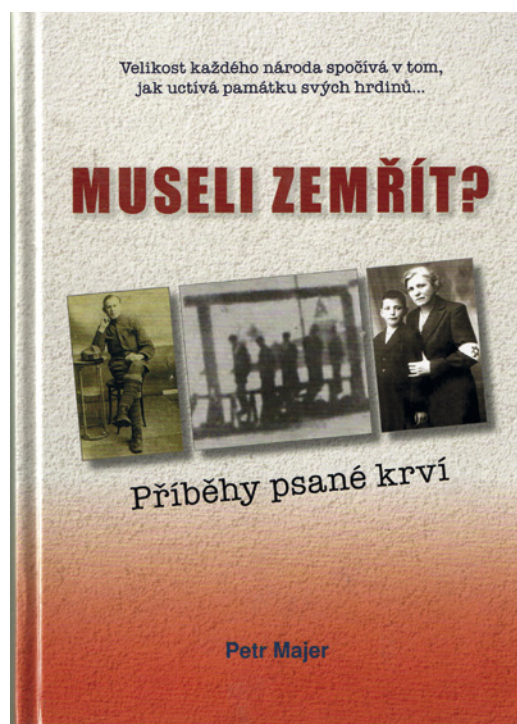
V Bystřici se křtila kniha kronikáře br. Petra Majera

br. Teodor Hybler
foto Martin Benek

Nezisková organizace Sdružení pro rozvoj Třínecka a Jablunkovska, z. s., vydala novou knihu bystřického kronikáře br. Petra Majera pod názvem „Museli zemřít? Příběhy psané krví“. První veřejné prezentace knihy, konané 16. listopadu 2017 v Bystřici nad Olší, se zúčastnilo 60 hostů, mezi nimiž byla i paní Helena Steblová z Bystřice, která za pomoc partyzánům byla vězněna ve třech koncentračních táborech a přežila pochod smrti.

Tato statečná žena se stala patronkou knihy spolu s poslankyní PSP ČR Pavlou Golasowskou, dále snachou, gestapem zavražděného MUDr. Jaroslava Míčka, paní Marií Míčkovou a spisovatelem a publicistou Stanislavem Motlem.

Kniha se věnuje novodobé historii Těšínska od počátku minulého století, vzniku samostatného Československa v roce 1918 do současnosti. Prezentuje příběhy lidí, kteří položili život za naši svobodu. ■

Hledá se SILVER A

br. Erik Štrégl

Úkol skupiny ANTIMONY byl dán nadporučíku Františku Závorkovi plukovníkem generálního štábu Moravcem v pondělí dne 5. října 1942 ve 14 hodin na Porchester Gate v Londýně v bytě č. 12: „...je to pokračování úkolu již započatého. Je to, lépe řečeno, splnutí s úkolem, který již byl dán, byl prováděn a je již proveden. Vaše poslání, abych mluvil konkrétně, je dát se dohromady s Bartošem. Víte, kdo je Bartoš?“ Npor. Závorka odpověděl plk. Moravcovi jen krátce: „Ne.“ Plk. Moravec nebyl překvapen a plynule navázal: „Je to jeden z nás, který tam odešel koncem minulého roku, začal z ničeho, plnil svůj úkol velmi dobře, ale potřebuje nyní naše přispění...“

O pětovně navázat ztracené spojení s velitelem výsadku SILVER A Alfredem Bartošem nebylo zdaleka jediným úkolem tříčlenného zpravodajského výsadku ANTIMONY. Dále bylo důležité navázat kontakt s představiteli domácího odboje, zvláště pak se zástupcem ÚVODU doc. Vladimírem Krajinou, organizací JINDRA a špkt. Václavem Morávkem v rámci organizace Obrana národa. Výsadek měl s sebou i písemná poselství od prezidenta dr. Edvarda Beneše a ministra národní obrany gen. Sergeje Ingra. Klíčovým úkolem ale bylo obnovit rádiové spojení domácího odboje s Vojenskou rádiovou ústřednou v Anglii a toto spojení celkově posílit. Proto měl výsadek ANTIMONY ve svém operačním materiálu zahrnutý tři komplety radiové stanice BARBORA. Jeden měl být předán ÚVODU, druhý měl nahradit odmíčenou LIBUŠI výsadku SILVER A a třetí komplet měl posloužit k zahájení vlastního spojení. Kontejnery obsahovaly i náhradní krystaly do radiostanic, které měly být rovněž předány domácímu odboji. Samozřejmostí pro ANTIMONY bylo, jako v případě předešlých zpravodajských výsadků, vybudovat vlastní zpravodajskou síť pro sběr, vyhodnocování a předávání zpráv vojenské, hospodářské, politické a všeobecné povahy. Důležitých úkolů tak měl první výsadek druhé operační vlny celou řadu.

Velitelem skupiny ANTIMONY se stal zkušený nadporučík dělostřelectva František Závorka. Četař Stanislav Srazil plnil funkci zástupce velitele a šifřanta a pozici radisty zastával teprve devatenáctiletý svobodník Lubomír Jasínek. Výcvik těchto tří parašutistů byl, v porovnání s předešlými výsadky, velice důkladný. Velení Zvláštní skupiny se snažilo zdokonalovacím výcvikem předejít chybám z předešlých operací. Opustilo se od zlegalizování života parašutistů v Protektorátu, zdokonalil se střelecký výcvik a mimořádný důraz byl kladen hlavně na výcvik šifrovací. V průběhu 14. října 1942 byla

provedena kompletace materiálu, balení a přípravy k odletu. Po technické stránce tak byl výsadek připraven k operačnímu nasazení. Ve druhé polovině října se všichni tři parašutisté setkali ještě s prezidentem dr. Edvardem Benešem. Odlet do vlasti byl na spadnutí.

Operace samotná byla zahájena 24. října 1942. Čtyřmotorový bombardér Halifax, pilotovaný kapitánem Leo Anderlem, dopravil po několikahodinovém letu členy výsadku nad domnělou záložní doskokovou plochu. Ve 23.08 byli parašutisté shozeni, včetně materiálu, ve dvou průletech z výšky 400 metrů nedaleko Kopiclna u Rožďalovic. I při tomto vysazení došlo k navigační chybě, ale na rozdíl od výsadků předešlých, nebyla tak fatální. K první zachytné adrese to měli parašutisté vzdušnou čarou přibližně 30 km. Jejich adresy byly záměrně situovány do oblasti severovýchodních Čech. První adresa selhala, ale na druhé se již znaveným „skokanům“ dostalo pomoci. Přijal je skladník Kulhánek v Nové Pace. Od prvních dní v okupované vlasti se okruh spolupracovníků výsadku ANTIMONY rychle rozrůstal. Po týdnu se parašutisté přesunuli k Miloslavu Hákovu do Studence a naplno se začali věnovat svým úkolům. Pátrání po doc. Vladimíru Krajinovi, špkt. Václavu Morávkovi a kpt. Alfredu Bartošovi bylo nadmíru náročné. Velitel výsadku v tu dobu ještě netušil, že Václav Morávek, jeden z legendárních Tří králů, je již déle než sedm měsíců po smrti. Stejně tak Alfreda Bartoše potkala smrt po přestřelce s gestapem v Pardubicích více jak před čtvrt rokem. Štěstím v neštěstí bylo brzké nakontaktování se na doc. Krajinu, který byl sice na útěku, ale shodou náhod se ukrýval v operační oblasti výsadku, konkrétně na Trutnovsku a v blízkosti Českého ráje. V říjnu 1942 však byly jeho možnosti, jak pomoci parašutistům a vykonávat odbojovou činnost, značně omezeny. Během rozsáhlého pátrání po výše zmíněných představitelích odboje, do kterého byla zapojena celá řada

Nadporučík
František Závorka – velitel. (VHA)

Četař
Stanislav Srazil – šifřant. (VHA)

Svobodník
Lubomír Jasínek – radista. (VHA)

Václav Morávek
padl 21. března 1942 v Praze. (VHA)

Alfred Bartoš
padl 22. června 1942 v Pardubicích. (VHA)

Vladimír Krajina se dočkal konce války
v Malé pevnosti v Terezíně. (VHA)

spolupracovníků, přišli parašutisté na stopu ilegální organizaci KSČ v Čelákovcích u Prahy. Ta jim přislíbila aktivní spolupráci a vyžádala si u Závorky značné finanční prostředky a dvě z jeho tří radiostanic. K dispozici byl komunistům na určitou dobu poskytnut i radista Jasínek, který z Rakovníka navázal rádiový kontakt s Londýnem. Komunisté však brzy požadovali spojení s Moskvou a další finanční prostředky. Zprvu slibná spolupráce se tak začala rychle kazit. Jejich neochota vrátit rádiové stanice a poselství, která jim Závorka v dobré víře předal, jej donutila veškerou vzájemnou spolupráci ukončit.

Čet. Srazil byl vyslán do Pardubic, aby zjistil, co se stalo s vysádkem SILVER A a velitelem Bartošem. Všechny stopy však brzy nasvědčovaly tomu, že dosavadní spojení a vazby jsou nadobro zpřetrhány a parašutisté jsou po smrti. Jediná radiostanice, která skupině ANTIMONY zbyla, se poskytla zcela k dispozici doc. Krajinovi v severovýchodních Čechách. Vysílačka BARBORA operovala z několika míst na Turnovsku, ze Železného Brodu, ale hlavně z Rovenska pod Troskami. I přes časté poruchy vysílala velice aktivně až do poloviny ledna 1943. Díky stále se rozrůstající síti spolupracovníků se brzy začal dostávat na stopu i protiparašutistický referát pražského gestapa. V lednu 1943 proběhla vlna zatýkání v rámci ilegální komunistické organizace KSČ v Čelákovcích, při které padly Němcům do rukou obě radiostanice a poselství od prezidenta dr. Edvarda Beneše.

Anglická stopa tak nenechala gestapo v poklidu a vlna zatýkání se začala rozšiřovat. Svoji úlohu zde sehrál i zrádce a bývalý parašutista Karel Čurda a nechvalně známý konfident gestapa Jaroslav Nachtmann. Po tvrdém výslechu několika spolupracovníků z Novopacka získalo gestapo podrobný přehled o úkrytech parašutistů a 16. ledna 1943 si pro ně přijelo do Rovenska pod Troskami. Pod nátlakem a v obklíčení se parašutisté npor. František Závorka a svob. Lubomír Jasínek Němcům vzdali. Ještě před tím však požili tabletky s prudkým jedem a záhy zemřeli. Hrdinně tak dodrželi svoji přísahu a nepadli do rukou nepřítele živí.

S přispěním Karla Čurdy se brzy do rukou gestapa dostal i poslední z parašutistů čet. Stanislav Srazil v Horní Kalně. Šťěstí koncem ledna 1943 opustilo i doc. Krajinu, který byl rovněž za dramatických okolností zatčen. Na neštěstí se při obou výše zmíněných zatýkání gestapo dostalo k části písemných materiálů z činnosti ANTIMONY, včetně volacích znaků, depeší, poznámek i provozních údajů radiostanice BARBORA. Operace ANTIMONY tak byla po úspěšném začátku poměrně rychle ukončena. Drama však ještě mělo svoje pokračování.

Jelikož gestapo mělo v rukou jednoho z parašutistů živého, radiostanici a nezbytné dokumenty související s vysláním, mohlo rozjet svoji tajnou rádiovou protihru. Ta dostala název HERMELIN. Protiparašutistický referát pražského gestapa se k podobné operaci připravoval již delší dobu. V protektorátu operovala celá řada konfidentů a provokatérů, kteří byli napojeni na nic netušící ilegální odbojové organizace a nyní se gestapo chtělo chopit příležitosti spojit se, za účelem získávání zpráv a vysílání dezinformací, přímo s Londýnem. Cílem bylo vytvořit fingovaný ústřední orgán domácího odboje a zamotat tak československému zahraničnímu odboji hlavu, nejlépe za cenu co největších ztrát.

Čet. Stanislav Srazil se podvolil těžkému nátlaku gestapa a byl donucen podílet se na obnově rádiového vysílání stanice BARBORA. O tom jak trpěl, vypověděl po válce jeden z jeho spoluvězňů Josef Lánský: „Standa byl pak s námi vězněn v Kartouzích u Jičína a společně s námi byl dne 2. února 1943 odvezen z Kartouz do Prahy na Pankrác. Na Pankráci se Standa pokoušel o sebevraždu oběšením (podle sdělení jednoho Českého dozorce). Byl velmi mnoho týrán, neboť podle vyprávění M. Háka, který se s ním sešel jednou při výslechu, byl úplně nervově zhroucen a ke všemu apatický.“ Spojení HERMELINU bylo navázáno na počátku března 1943 a v polovině měsíce byl zahájen pravidelný provoz. Srazil si rychle uvědomil nešťastnou úlohu, kterou sehrával a nehodlal v ní nadále pokračovat. Koncem dubna se rozhodl varovat Londýn odvysláním chybného hesla a i nadále pokračoval ve svých pokusech. V Londýně tak vyvolal nedůvěru k BARBOŘE a dokonce i gestapo přestávalo být brzy přesvědčené o jeho loajalitě. Definitivně s ním Němci ztratil trpělivost 2. prosince 1943, kdy úmyslně zařadil do textu depeše smluvné znaky, které dávaly Vojenské rádiové ústředně jasně najevo, že nevysílá svobodně. Již 15. ledna 1944 přestal Londýn odpovídat a ukončil tak téměř rok trvající německou provokaci. Stanislav Srazil byl v tu dobu již vězněn v Terezíně a i nadále strádal. Popraven byl bez soudu údajně koncem roku 1944.

Byť všechny parašutisty ze skupiny ANTIMONY potkal stejně tragický osud, jednalo se o poměrně úspěšnou operaci. V rychlém sledu se Závorkovým mužům podařilo splnit jednotlivé dílčí úkoly, včetně zahájení vysílání a navázání spojení s Londýnem. Úspěch splněných úkolů ale nemohl být, díky situaci a stavu domácího odboje po heydrichiádě koncem roku 1942, naplno využít a dále rozvíjet. Zkušeností pro československou zpravodajskou službou byla i následná rádiová protihra HERMELIN, kterou se nechali zpravodajci zprvu obelstít, ale do příštích válečných let se z ní řádně poučili. ■

PŘÍBĚH RODINY Fafkových

text Vlastislav Janík
foto archiv Jaroslav Čvančary

Petr Fafek se narodil 30. července 1893 v Dušníkách v okrese Kladno Emilu a Zdeňce Fafkovým. Fafek byl českobratrského vyznání. Z první světové války se vrátil jako italský legionář. Od roku 1919 pracoval jako účetní Československého červeného kříže (ČČK). Po zákazu této organizace v roce 1940 mu MUDr. Marie Johanovská nabídla místo v Masarykově lize proti tuberkulóze (MLPT), kde začal pracovat jako vedoucí účetní.

Jeho manželka Liboslava Fafková se narodila 10. října 1892 v Praze, Františku a Marii Jiránkovým. S Petrem Fafkem byla sezdána od 11. října 1919. Povoláním byla vyučená cukrářka; katolického vyznání. Dle svědectví lidí, kteří ji znali, byla nezměrného citového založení a ochotná ke každé oběti.

Dne 30. července 1920 se manželům Fafkovým na Žižkově narodila dcera Rela. Po vystudování gymnázia Elišky Krásnohorské se přihlásila na filozofickou fakultu. Po uzavření vysokých škol v listopadu 1939 byla nucena změnit svoji představu o svém povolání a začala se připravovat na dráhu učitelky. Nakonec jako otec zakotvila od 14. února 1942 v poradně MLPT. Byla pravým obrazem svého otce.

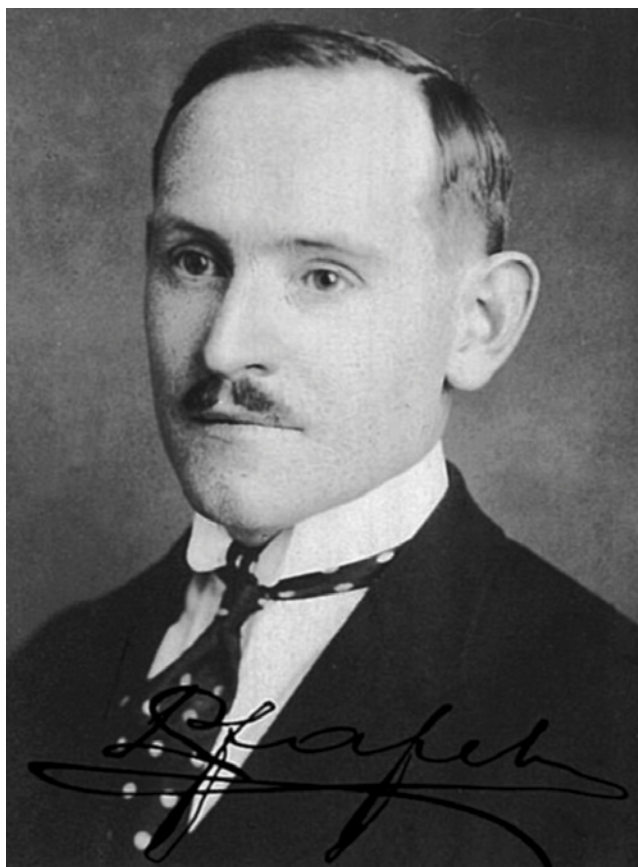
Dva roky po narození Rely se 12. prosince 1922 narodila druhá dcera Fafkových, která dostala jméno po své matce

Liboslavě. Byla to dívka milá a usměvavé tváře a dobré duše. Povoláním byla úřednicí, zaměstnána taktéž v MLPT.

Manželé Fafkovi vlastnili ve dvacátých letech pro zlepšení své hospodářské situace cukrářství na Husově třídě na Žižkově. Poté když se ho vzdali, přestěhovali se na Vinohrady. Zůstali však věrni svému sboru v žižkovské Betlémské kapli, kam chodili všichni na nedělní bohoslužby a kde obě dcery byly horlivými učitelkami nedělní školy.

První zkušenost s gestapem učinil Petr Fafek v roce 1940. Byl zatčen a obviněn z toho, že po zákazu ČČK zatajil značné množství potravin a léků soustředěných v jejich skladech, které místo toho, aby je odevzdal německým okupantům, převedl po domluvě s MUDr. Johanovskou do MLPT, aby byly použity v jejich léčebnách. Po třech nedělích věznění, když se vrátil domů, jen prohlásil: „Podruhé už bych se jim nechtěl dostat do rukou.“

Asi v polovině března 1942 přišla za pokladnicí MLPT dr. Johanovskou členka Ligy A. Šrámková. Poprosila ji, zda by mohla mezi zaměstnanci MLPT vytipovat spolehlivé zaměstnance, kteří by byli ochotni ve svém bytě přechovávat dva parašutisty ze skupiny ANTHROPOID. Následně po šest neděl tak našli v nejvyšším patře domu v Kolínské ulici 1718/11,

Petr Fafek

Liboslava Fafková st.

Relafafková

kde Fafkovi bydleli, parašutisté jeden ze svých přechodných domovů.

Během těchto pobytů u Fafkových se Josef Gabčík sblížil s jejich dcerou Liboslavou. Často spolu chodili na procházky a to hlavně na jejich oblíbený Nebozízek. Vzájemný vztah přešel až do jejich zasnoubení, které tajně provedl farář žižkovského sboru K. P. Lanštyjak.

Ještě před provedením atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha dostal Fafek nabídku od Jana Sonnevenda, předsedy pravoslavné náboženské obce a laického sboru starších pravoslavné církve, že by se v prostorách chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici mohly ukrývat zbraně a další ilegální materiál. Hned po vykonání atentátu a spuštění velkých policejních represí se však tato nabídka změnila na prosbu v kostele ukrývat samotné parašutisty. Představitelé pravoslavné církve s tímto souhlasili a tak zde parašutisté dostali úkryt na svých posledních 22 dní života.

Manželé Fafkovi uvažovali o tom, že by možný úkryt parašutistů mohl být i ve sklepech Betlémské kaple v jejich sboru na Žižkově. Tuto nabídku jim sám navrhnul místní evangelický farář Lanštyjak. Nabídka od pravoslavné církve se však po přechovatele parašutistů zdála výhodnější a tak zvítězila.

Fafkovi se nepřestali o Jana Kubiše a Josefa Gabčíka starat ani poté, co se přesunuli do krypty chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Střídali se v donášení potravin, opatrovali ložní potřeby. Pokoušeli se i opatřit další úkryt a to přes učitele Františka Kotrbu na Novobystřicku, který v červenci využil MUDr. Břetislav Lyčka. Po obklíčení domu truhláře Ludvíka Vaňka gestapem zde oba našli smrt, když ilegálně drženou zbraní spáchali sebevraždu.

Po zradě Karla Čurdy ze skupiny OUT DISTANCE došlo k rozsáhlému zatýkání podporovatelské sítě skupiny ANTHROPOID.

Liboslava Fafková ml.

Rodina Fafkova byla zatčena 22. června. Petr Fafek byl zatčen s oběma dcerami v bytě v Kolínské ulici. V železných byl odveden k přistavenému vozu před domem. Manželka Liboslava byla zatčena v pekárně v Perunově ulici. Zatýkácké komando, které se vydávalo za pracovníky plynárenské společnosti, vedl sám hlavní vyšetřovatel atentátu kriminální rada Heinz Panwitz společně s Heinzem Janturem. Z nasazení výše uvedených příslušníků pražského gestapa můžeme soudit, že gestapo zatčení Fafkových přikládalo velkou důležitost.

Po celý měsíc po zatčení byl byt Fafkových strážěn gestapem. To tam čekalo na možného návštěvníka z řad odbojářů a přitom si užívalo zásob jídla a prádla, které měli Fafkovi nashromážděny pro podporu parašutistů.

Po zatčení byla rodina vězněna v Německé policejní věznici v Praze-Pankráci. Dle svědectví spoluvězňů víme, že Liboslava Fafková byla ustaranou matkou, vroucně milující svého muže a obdivující své dcery, se kterými se denně ráno na procházce po dvoře potěšila, ovšem jen pohledem. Jakmile však byla vyvolána k výslechu, změnila se v hrdinku. Napřímila se a jakoby vyrostla a oči jí měkké a usměvavé dostaly lesk a vzdor. Když se vracela z Pečkárny měla dlouho soustředěný a nepřítomný pohled. Jednou byla potrestána tím, že tři dny a tři noci bez jídla a spánku stála na chodbě před celou.

Z Terezína, kam byli Fafkovi během září převezeni, poslali svým příbuzným ještě několik korespondenčních lístků. Pak ale přišla zpráva poslední. Dne 24. října 1942 byla Liboslava Fafková st. zavražděna v 10.50, Liboslava Fafková ml. v 10.52, Relafafková ve 12.38 a Petr Fafek v 16.02 v KT Mauthausen.

V roce 1968 byla na domě, kde bydlela rodina Fafkova, osazena z bílého mramoru deska připomínající, že v nejvyšším patře domu žila rodina Fafkova, která byla popravena v KT Mauthausen za ukrývání parašutistů Gabčíka a Kubiše. ■

Dějiny koncentračního tábora MAUTHAUSEN

Vlastislav Janík

ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÍM

Vedoucí funkcionáři SS založili 29. dubna 1938 v Berlíně firmu *Dest GmbH – Německé závody k těžbě zemin a kamene*. Tato společnost získala žulové lomy u Gusenu a od vídeňské obce lomy Wiener Graben a Marbach u Mauthausenu. Proto již v dubnu roku 1938 H. Himmler a O. Pohl rozhodli a zřízení hlavního koncentračního tábora nad městysem Mauthausen a koncentračního tábora Gusen I.

TÁBOR TŘETÍHO STUPNĚ

Šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich vydal 1. ledna 1941 výnos o diferencovaném způsobu vazby a pracovních podmínek vězňů a o rozdělení stávajících koncentračních táborů do tří stupňů. Stupeň I byl určen „pro méně provinilé a podmíněně polepšitelné vězně v ochranné vazbě, mimo to pro zvláštní

případy a samovazbu.“ K tomu byly určeny KT Dachau, Sachsenhausen i kmenový tábor Osvětim. Stupeň Ia sloužil „pro starší a téměř pracovní neschopné vězně, kteří vyžadují šetrné zacházení.“ Mělo se to týkat prominentních politiků, duchovních apod. Tito vězni měli být využiti na bylinkářských plantážích v Dachau. Stupeň II byl – „pro těžce provinilé, ale ještě výchovy a nápravy schopné vězně v ochranné vazbě.“ Do tohoto stupně byly zařazeny KT Buchenwald, Flossenbürg, Neuengamme a právě budovaný KT Osvětim II – Birkenau (Březinka). Stupeň III nejhorší kategorii obdržel pouze koncentrační tábor Mauthausen s pobočným táborem Gusen. Ve výnosu R. Heydricha je doslova uvedeno: „...pro těžce provinilé, nenapravitelné a zároveň již soudně trestané a asociální vězně v ochranné vazbě, sotva převýchovy schopné.“ Od léta 1939 do podzimu 1943 znamenalo zařazení do KTM pro všechny vězně předběžný rozsudek smrti, spojený s nucenou prací v lomech a při stavbě tábora.

Vstupní brána s apelplicem KT Mauthausen

Změna nastala teprve v době „mobilizace všech vězňů pro válečné úkoly“. Tato strukturální změna nařízená 30. dubna 1942 vstoupila v účinnost v KTM až v pozdním létě 1943. Až do konce dubna 1945 byli jednotliví vězňové nebo skupiny vězňů přeražováni do KTM buď na návrh gestapa, německé kriminální policie, nebo z důvodu trestu pro politickou činnost nebo pokus o útěk v jiných koncentračních táborech.

ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

Všechno v KTM sledovalo hlavní cíl, a to, aby vězňové byli úplně zbaveni důstojnosti, aby se vězeň stal bezcenným číslem. Vězeň se musel podřít jakémukoliv rozkazu. Fantazie příslušníků SS a řady vězeňských funkcionářů byla při vynalézání represálií a šikanování k „udržení pořádku“ a k „výchově“ vězňů nevyčerpatelná. Nespočetným slovníkem nadávek a nejbrutálnějším zacházením byli přivítáni nově příchozí vězni. Každý, kdo se pokusil odporovat, byl na místě utlučen nebo jiným způsobem zavražděn. Účelem bylo předem udusit každou myšlenku na vzdor a odpor. Zvláště drasticky a sadisticky se příslušníci SS a kriminální vězeňští funkcionáři, trpící komplexem méněcennosti, vybíjeli na Židech, sovětských válečných zajatcích a na inteligenci, profesorech, studentech, sovětských a polských důstojnících. Nejhorší životní podmínky měli od podzimu 1940 do prosince 1943 židovští vězni. V období od října 1941 do konce roku 1942 sovětské válečné zajatci. V letech 1940–1941 Poláci, o rok později Španělé a od podzimu roku 1941 do konce roku 1942 Češi. Později do konce roku 1943 Jugoslávci, Italové a Maďaři. Na přelomu let 1944 až 1945 sovětské válečné zajatci – důstojníci, soustředění v tzv. akci „K“ – Kugel (Kulka), kteří na základě nařízení vrchního velitele wehrmachtu W. Keitela byli pro pokus o útěk ze zajateckého tábora dodáni do koncentračních táborů k likvidaci.

Vězeň přežil v jednotlivých obdobích KTM zhruba od srpna 1938 do podzimu 1939 průměrně 15 měsíců, od zimy 1939/40 do léta 1943 to bylo 6 měsíců, od podzimu do konce roku 1944 přibližně 9 měsíců a v roce 1945 pouze 5 měsíců.

FUNKCIONÁŘI

Některým vybraným vězňům svěřoval štáb táborového velitelství SS v rámci tzv. táborové samosprávy určité funkce jak ve vlastním táboře, tak na pracovištích. Esesáci pro tyto funkce dávali přednost „pokrevně příbuzným“ – německým kriminálním vězňům, často duševním primitivům, které mohli snadněji zneužívat pro své záměry. Až do jara 1944 téměř všechny důležité funkce zastávali němečtí tzv. zločinci z povolání. Esesáci se chovali poněkud shovívavěji vůči vězňům, kteří přežili dobu výstavby tábora v letech 1938 až 1941. Bylo snadné je poznat podle nízkého vězeňského čísla. Kriminální vězňové nemohli být dosazováni do táborové administrativy, do stavební kanceláře, politického oddělení, skladu potravin, či do zdravotnických zařízení, protože pro tyto práce neměli odborné předpoklady. Funkcionáři a vězňové, kteří pracovali na preferovaném pracovišti, byli do určité míry chráněni před nevyzpytatelným chováním a šikanováním ze strany dozorců SS. Všichni vězeňští funkcionáři měli různé možnosti, jak přispět ke zmírnění teroru esesáků, k spravedlivějšímu rozdělování stravy, obuvi a oblečení, ke zlepšení hygienických podmínek. Proto se mezi „červenými“ (politickými) a „zelenými“ (zločinci) vedl nesmiřitelný boj o obsazování funkcí v táborové samosprávě.

Cesta z vlakového nádraží městyse Mauthausen ke koncentračnímu táboru

VÝŽIVA

Hlavní hospodářský a správní úřad SS stanovil 17. března 1944 pro vězně jako denní limit na náklady na oblečení, ubytování a stravu na hlavu a den: pro ženy 1,32 RM, pro muže 1,34 RM. Z toho ošacení dělalo pro muže 0,39 RM a pro ženy 0,27 RM, ubytování 0,3 RM a strava 0,65 RM. Pro vězně byly stanoveny i denní dávky potravin. V Mauthausenu však ani jeden týden nedostávali vězni stravu, která by se přibližovala těmto normám. Například nikdy nebylo v táboře pro pracující vězně odstředěné mléko, ač bylo uvedeno v předpisech. Také vězni jen zřídka ve zbrojních závodech dostávali místo řepy eintopf podobný guláši. Jen zlomek předepsaných potravinových dávek byl rozdělen mezi vězně. Napřed si z tohoto přidělu brali vše, co se jim hodilo, důstojníci SS, potom poddůstojníci, konečně běžní příslušníci SS pracující v rozvozu, ve skladech, kuchyních atd. Rovněž vězňové pracující v těchto komandech část potravin tzv. „organizovali“. A jindy značně ponižovaný blokový personál při rozdělování salámu, margarínu, marmelády, tvarohu, chleba a dokonce řepné polévky také část ukradl. Pouze jednou za celou dobu trvání tábora byl v hlavním táboře nahrazen salám 25 g uzené slaniny a rovněž jednou – a to na podzim 1944, obdržel každý pracující vězeň jednu cibuli, kterou musel za přítomnosti velitele tábora nakousnout. Denní strava představovala zhruba 1452 kalorií. Od roku 1944 u vězňů pracujících ve zbrojním průmyslu 2223 kalorií a v kamenolomu 1690 kalorií. Podle norem racionální výživy činí denní potřeba nepracujícího člověka 2300 kalorií, pro pracujícího podle druhu práce a fyzické námahy 3000–5000 kalorií. Oficiálně měl pracující vězeň

Tzv. Bunker v areálu KT Mauthausen

obdržet stravu ve výši 4200 kalorií. Ve skutečnosti to činilo v letech 1941/1944 kolem 1500 kalorií a v roce 1945 kalorická hodnota prudce klesala až na 700–800 kalorií.

ZVLÁŠTNÍ ZACHÁZENÍ (SONDERBEHANDLUNG)

Nacisté místo výrazu poprava používali pro exekuce krycí výraz Sonderbehandlung – zvláštní zacházení. Byl to eufemismus, skrytý jazyk, který Němci používali pro masové vraždy. Vězni, kteří byli posláni do koncentračního tábora k likvidaci, měli ve spisech poznámku gestapa RU – Rückkehr unerwünscht – návrat nežádoucí. Ti, kteří měli být zastřeleni, byli zahrnuti do akce „K“ – Kugel.

Nemocní a tělesně slabí často dostali plechovky a byli posíláni na tzv. trhání jahod na okraji velkého strážního řetězu. Všichni jahodníci byli zastřeleni, protože „překročili řetěz stráží a byli na útěku.“ Při usmrcování injekcí do srdce bylo předstíráno, že vězni nutně potřebují operativní zákrok. Dalším způsobem likvidace vězňů bylo sprchování. Stovky vězňů šli do koupele. Pod sprchou bylo jejich tělo vystaveno ledovému proudu vody i po 30 minut. Kdo nepodlehł následkem oslabení srdeční činnosti, ten brzy zemřel na zápal plic. „Sprcha a koupel“ se tak staly záhy krycími názvy pro vraždění prováděné esesáky a mnohými jejich pomocníky z řad vězňů. Plynová komora se nazývala „dezinfekční zařízení“. Býkovce, důtky a gumové hadice se nazývaly „tlumočníci“.

V roce 1945, v době největší úmrtnosti, ani kapacita tří spalovacích pecí nestačila. Proto byly zřizovány masové hroby. V Marbachu pro 9 680 těl. V Mauthausenu na starém hřbitově

pro 2 000 těl. Masové hroby musely být vykopány i po 5. květnu 1945 a to v Gunskirchenu 7 pro 1 227 těl, v Mauthausenu, Gusenu, Ebensee celkem pro 2 167 mrtvol a ve Welsu pro 1 032 obětí.

Do konce roku 1942 se konaly všechny popravy označované jako Sonderbehandlung na popravišti za barákem číslo 20. Později popravčí čtyři využívaly k tomuto účelu kout v podzemním prostoru mezi plynovou komorou a „márnicí“. Horní část místnosti byla pokryta dřevěnými deskami pro zachycení střel, dolní část byla vykachlíčkována a byl sem zaveden vodovod. U stěny stál výškoměr, v jehož desce byl ve výšce hlavy otvor pro ústí hlavně střelné zbraně a stojan zabalený černou látkou, jako by to byl fotoaparát, takže vězeň mohl mít dojem, že bude měřen nebo fotografován. Přítomní esesáci to také svými řečmi předstírali. Přítom byl však vězeň střelen ranou do týla. Nato se otevřely dveře do mrazírny. Četa krematoria tam rychle dopravila tělo a omyla krvavé stopy po popravě. Celý postup trval průměrně dvě minuty. Za hodinu bylo v tomto koutě usmrceno 30 osob. Usmrcování v plynové komoře trvalo 1 a půl až 2 a půl hodiny. Smrt udušením po vpuštění cyklonu B nastala po 10–20 minutách.

ÚTĚKY Z TÁBORA

I když krajina kolem hlavního tábora i kolem pobočných táborů nabízela příznivé podmínky k útěku, střežení tábora a propaganda mezi místním obyvatelstvem útěkům nepřály.

Příslušníci SS byli týdně poučováni o tom, jak se mají chovat, aby případnému útěku dokázali zabránit. Strážný SS se

Snímek z května 1945 po osvobození KT Mauthausen americkou armádou

měl zdržovat od vězně na vzdálenost šesti kroků a odjištěnou pušku nést pod pravou rukou položenou na sumce s náboji. Příslušníci SS, kteří zabránili vězni v útěku, obdrželi zvláštní pochvalu, mimořádnou dovolenou a také mimořádný přiděl cigaret. Hlídky na věžích bránily střelbou ve dne v noci, aby se vězeň nepřiblížil ke zdi nebo drátěnému oplocení. Oplocení bylo osvětleno v noci reflektory a vypínalo se pouze při leteckém poplachu. Již samotná příprava na útěk vedla k hrozným trestům. Proto mnoho vězňů útěky neschvalovalo a v mnoha případech k nim měli i odpor.

Větší možnosti pro útěk se naskývaly v pobočných táborech. Věžňové se při práci na pracovištích setkávali s civilními dělníky. Některá pracoviště byla vzdálena od tábora a nacházela se v lesích i v zastavěném civilním prostředí. K tomu přibyla ještě skutečnost, že od zimy 1944/45 nebylo v pobočných táborech dostatečné množství personálu SS, takže útěk z těchto komand měl větší naději na úspěch. Proto byli věžňové, kterým hrozilo zvýšené nebezpečí fyzické likvidace a směli být pracovní nasazeni, převedeni na některá z vybraných pobočných táborů. Nejodvážnějším pokusem odporu byla vzpoura na dvacátém bloku, jejímiž organizátory byli největší důstojníci. V noci z 2. na 3. února 1945 z tohoto bloku uprchlo více než 600 vězňů. Jen devět přežilo.

DUBNOVÉ DNY A OSVOBOZENÍ

Chaotický zmatek, horečný shon esesáků při zahlazování stop zločinů, malé dávky jídla, kanibalismus, denně 200 mrtvých v hlavním, stanovém a nemocničním táboře, nebezpečí hrozícího vyhlazení všech vězňů esesmany a zároveň naděje na brzké osvobození, to byla atmosféra dubna 1945.

Z koncentračních táborů Dachau, Buchenwald, Dora, Gross Rosen, Ravensbrück a Flossenbürg přicházely nesčetné evakuační transporty.

Dne 2. května popravili esesáci tzv. nositele tajemství. Osm vězňů z gusenské čety z krematoria bylo popraveno v KTM a tři z mauthausenské čety byli popraveni v Gusenu. Ostatních devět se ukrylo v nemocničním táboře. V noci opouštěli jednotliví příslušníci SS převlečení do civilu tábor. Dne 3. května se konal v KTM poslední apel. Po něm sevřené formace SS opustily tábory v Mauthausenu a Gusenu. Ostrahu KTM a Gusenu převzal oddíl vídeňské protipožární policie.

Dne 5. května 1945 mezi 9–11 hodinou bylo osvobozeno městečko Mauthausen. Vězni v táboře o tom nevěděli. Byl slunný jarní den. Asi ve 12 hodin bylo slyšet hukot motorů. Dva tanky zastavily nejdříve u nemocničního tábora. Pak přijely na apelplac hlavního tábora. Policisté strážního oddílu nastoupili a odevzdali Američanům zbraně. Posádka tanků dostala rozkaz pokračovat ve svém průzkumu. Vězni se ozbrojovali, tvořili jednotky, které obsadily v Mauthausenu poštu, obecní úřad a četnickou stanicí.

Dne 7. května 1945 dopoledne obsadily tábory Mauthausen a Gusenu jednotky 11. tankové divize armády USA pod velením plukovníka R. R. Seibela. Ozbrojené jednotky vězňů v KT Mauthausen bránily plenění a drancování v táboře i v okolí. Přesto byly americkou armádou odzbrojeny.

Nejvyšší stav vězňů v KTM byl k 7. březnu 1945 a to 84 472 mužů a 2 988 žen. Ve 13 knihách odpovědného SS lékaře v Mauthausenu bylo uvedeno 68 874 zemřelých, z toho však mimo evidenci bylo dalších 39 226 mrtvých. ■

V Mauthausenu se vzpomínalo na popravené odbojáře

Text a foto ses. Marcela Volfová

V úterý 24. října 2017 se uskutečnila již tradiční vzpomínková cesta do KT Mauthausen, aby si zde téměř stovka účastníků připomněla 75. výročí popravy 294 podporovatelů a rodinných příslušníků parašutistů, kteří byli vysláni do akce z Velké Británie. 262 odbojářů bylo popraveno právě 24. října 1942, 31 lidí 26. ledna a poslední, sokolský velitel František Pecháček, 3. února 1944.

Každoroční vzpomínková akce, kterou pořádá historik Vlastislav Janík spolu s Jaroslavem Čvančarou a Vojtěchem Šustkem, začala pietní vzpomínkovou bohoslužbou, kterou v kapli KT Mauthausen vedl major Mgr. Jiří Ignác Laňka, předseda Křesťanské policejní asociace. Poté následovalo čtení jmen popravených a česká hymna, zazpívána všemi přítomnými. Následně se všichni odebrali k prohlídce prostor KT, zejména tzv. bunkru, kde byla popravičí místnost. Po prohlídce areálu následovala krátká pieta u pomníku československých vězňů a poté se účastníci vzpomínkové akce přesunuli k Aschenhalde – místu, kam byl sypán popel z krematoria, aby zde položili květiny a věnce, zapálili svíčky a minutou ticha uctili památku popravených a umučených obětí z KT Mauthausen. Poslední zastávkou vzpomínkové cesty byl nedaleký lom s nechvalně proslulými mauthausenskými schody, kde nacisté umořili tisíce vězňů. ■

MAUTHAUSEN – konečná stanice

V polovině listopadu se na pultech knihkupectví objevila nová publikace Vlastislava Janíka, vydaná k příležitosti 75. výročí popravy 294 vlastenců, kteří pomáhali československým parašutistům vyslaným z Velké Británie, *Mauthausen – konečná stanice*. Kniha je příběhem o velké bolesti, o smrti, ale také o obrovské vůli žít. Je vyprávěním o tom, co se skutečně stalo a na co by se nemělo zapomínat. V první polovině kniha provede čtenáře ve 23 kapitolách po KT Mauthausen pohledem Hanse Maršálka, podle jehož vyprávění připravil Vlastislav Janík tuto publikaci a rozšířil ji o mnoho dalších vzpomínek převážně českých vězňů. Druhou část knihy tvoří rozsáhlá obrázková příloha s více jak čtyřmi sty fotografiemi a reprodukcemi dokumentů, které pro knihu sestavil a o komentáře doplnil Jaroslav Čvančara. „Ta kniha má hloubku, má důležitost, je potřeba pořád připomínat věci, které se staly, aby se znovu neopakovaly,“ řekl o knize pro Českou televizi nakladatel Michal Moravec z nakladatelství Toužimský & Moravec, které knihu vydává. Publikace *Mauthausen – konečná stanice* by měla být nepostradatelnou součástí knihovny každého zájemce o historii druhé světové války, převážně o historii československého odboje. ■

Vlastislav Janík: Mauthausen – konečná stanice
Obrázková příloha Jaroslav Čvančara
Rok vydání: 2017
Vydal: Toužimský a Moravec
Formát: 125 stran, 150x210x15 mm, vázaná – pevná
EAN: 9788072641826
ISBN: 978-80-7264-182-6

PRSTI Z LEGIONÁŘSKÝCH BOJIŠŤ NA UNIVERZITNÍ PŮDĚ

br. Jan Hnělička
Jednota ČSOL v Liberci

V listopadu tohoto roku byla úspěšně zakončena několikaletá snaha o navrácení prstí z legionářských bojišť do bývalého sídla českých menšinových škol v Liberci. Stalo se tak poté, co byla instalována informační deska, obsahující základní údaje o československých legiích, meziválečné historii liberecké jednoty Československé obce legionářské a výstavbě samotné budovy, dnes patřící Technické univerzitě v Liberci. Návrat legionářských prstí započal v roce 2014, kdy bylo při výzkumu života libereckých legionářů v meziválečné době br. Janem Hněličkou zjištěno, že místní jednota roku 1935 darovala broušený skleněný pohár s legionářskými prstmi z Doss Alta, Terronu a Zborova do nově vystavěné a současně vůbec první samostatné české školské budovy v Liberci. Liberečtí členové předali tento dar 28. října 1935 u příležitosti státního svátku vzniku Československé republiky a současně slavnostního otevření školního areálu, kterého se zúčastnila většina zástupců politických stran v čele s libereckým starostou Karlem Kostkou a velké množství české menšiny. Tímto aktem legionáři navázali na svou dosavadní podporu české mládeže, v jejíž prospěch pořádali pravidelné sbírky a organizovali „Dětské dny“. Vzácný dar převzal tehdejší ředitel dívčí měšťanské školy Vít Frič, jenž byl sám ruským legionářem a zástupcem liberecké jednoty v župním výboru Mladoboleslavské župy „Štorcha, Turpiše a Hojsáka“. Druhým opatrovníkem tohoto daru byl rovněž ruský legionář a ředitel chlapecké měšťanské školy Vladislav Fridrich. Své místo zde prstí měly až do roku 1938, kdy po německém záboru pohraničí jejich stopa zmizela a budova přestala plnit školskou funkci. Namísto toho byl nevyužitý prostor rozlehlého objektu dán k dispozici nově vznikající samosprávě Říšské župy Sudety a své sídlo zde našel i zástupce župního vedoucího NSDAP Fritz Köllner. Po druhé světové válce působil na stejném místě nově vzniklý Pedagogický institut, který roku 1964 nahradila Vysoká škola strojní a textilní v Liberci, dnešní Technická univerzita. Díky vedení zde sídlící Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické se podařilo v roce 2015 dojednat opětovné navrácení legionářských

prstí, které u příležitosti slavnostního otevření budovy, po její generální rekonstrukci v letech 2014–2015, předal předseda liberecké jednoty, brigádní generál Stanislav Hnělička, do rukou rektora univerzity profesora Zdeňka Kůse a děkana fakulty docenta Miroslava Brzeziny. Stalo se tak i díky spolupráci s Jednotou ČSOL v Mladé Boleslavi, která poskytla zeminu z Doss Alta a Terronu. Bratr generál Stanislav Hnělička u této příležitosti zavzpomínal na osobnost Vladislava Fridricha, jehož byl i on žákem. Darované prstí byly posléze uloženy do nově vyrobeného skleněného poháru, který se v současné době nachází v prosklené tumbě před Katedrou historie, sídlící ve druhém patře univerzitní budovy „P“ v Komenského ulici. ■

Vojáci uložili prst z bojiště do Pomníku příslušníkům 75. pěšího pluku

br. Miloslav Sviták

Část členů Expedice Hodov 2017 poblíž kóty 363 u ukrajinského Cebrova. V pozadí bývalé ruské pozice.

V pátek 10. listopadu 2017 v 11 hodin proběhl na městském hřbitově v Jindřichově Hradci u příležitosti Dne válečných veteránů pietní akt, během něhož byla uložena do Pomníku příslušníkům 75. pěšího pluku prst z kóty 363 u ukrajinského Cebrova a schránka s nábojnicemi nalezenými na tomto bojišti. Akce se konala pod vedením 44. lehkého motorizovaného praporu a pod záštitou starosty Jindřichova Hradce Ing. Stanislava Mrvky.

Prst odebrali letos v červenci na kótě 363 členové Expedice Hodov 2017, kteří se vydali na západní Ukrajinu, aby zde navštívili některá bojiště jindřichohradeckého 75. pěšího pluku rakousko-uherské armády z první světové války.

ÚVOD DO HISTORIE

V Jindřichově Hradci stával pomník se jmény vojáků, obyvatel tohoto města, kteří padli ve Světové válce 1914–1918. V roce 1940 byl ale nacisty zničen, takže toto město dodnes

Nabírání prsti z prostoru kóty 363 u Cebrova

Urna s prstí z kóty 363 připravená k vložení do Pomníku příslušníkům 75. pěšího pluku na městském hřbitově v Jindřichově Hradci

nemá důstojnou památku na padlé z první světové války. Ale přece, na městském hřbitově můžeme najít kříž, který je svědkem utrpení našich vojáků. Ještě před více než sto lety stával u ukrajinské vesnice Cebrova v Haliči, kde bojoval jindřichohradecký 75. pěší pluk. Poblíž ležela kóta 363, o níž se vedly od září 1915 do poloviny následujícího roku kruté boje.

Kříž z kóty 363 od Cebrova s pomníkem od sochaře Rudolfa Kabeše

KÓTA 363

U Cebrova se 75. pěší pluk zakopal zhruba na konci léta 1915, když ustal ústup Rusů a došlo zde k stabilizaci fronty. Zde se nacházela kóta 363, která byla značně důležitá – byl z ní velmi dobrý výhled do širokého okolí a kdo ji ovládal, ovládal celé bojiště. Prostor této kóty byl proto hned od začátku opevněn, neboť rakouskému velení bylo jasné, že jde o významnou dominantu, kterou nesmí ztratit. Nejprve to byl jen zákop v podobě podkovy, ale později zde vznikla důmyslně vybudovaná polní stráž s podzemním úkrytem a chráněná překážkami z ostatního drátu. O tuto kótu se usilovně bojovalo. Zatímco na jiných místech byl klid, zde Rusové prováděli časté výpady za účelem zmocnění se celé výšiny. Z obavy, aby Rusové toto obranné postavení nezískali, bylo podmínováno, tedy ženisté pod ním vykopali 60 m hlubokou šachtu s dopředu vybíhajícími rameny naplněnými ekrasitem, připraveným k odstřelu. K tomuto okamžiku došlo 6. května 1916 v 7.30 hod., kdy bylo zřejmé, že se Rusové kóty zmocní. Došlo k mohutné explozi, při níž vylétl do výšky 60–70 metrů oblak země a na místě vznikl kráter v průměru i do hloubky zhruba 80 metrů. Jelikož bylo nebezpečí, že Rusové kráter obsadí, byl okamžitě postřelován dělostřelectvem, obsazen vojáky 75. pěšího pluku a držen dále.

KŘÍŽ OD CEBROVA

Na kótě 363 stával v roce 1915 kamenný kříž, nedaleko kterého vybudovali vojáci 75. pěšího pluku výše popisované obranné postavení. Během bojů byl kříž poškozen střelbou z pušek, kulometů a od dělostřelecké palby. Tyto stopy jsou

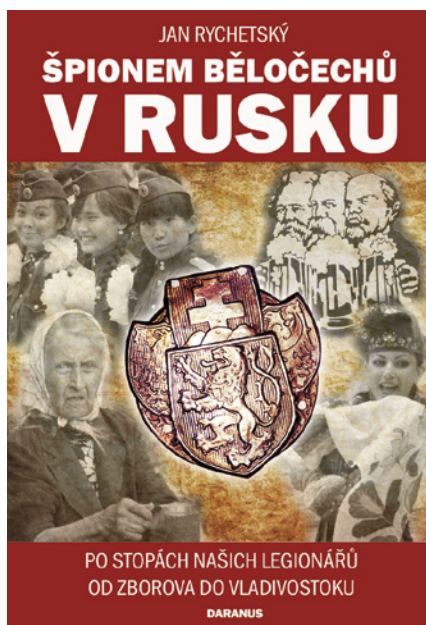

Urna s prstí z kóty 363 od Cebrova se schránkou s nábojnici-mi, nalezenými poblíž této kóty letos v červenci členy Expedice Hodov 2017, uložená v pomníku

na kříži dodnes patrné. Protože se kříž stal již během bojů pro příslušníky 75. pěšího pluku pietním místem a je mu i připisována záchrana skupiny vojáků, kteří se za ním ukrývali, byl ještě za války převezen do Jindřichova Hradce a zde instalován v kostele sv. Jana Křtitele. Sochař Rudolf Kabeš k němu zřídil podstavec znázorňující padlého bojovníka, jehož hlavu podírá anděl. Dnes se památník nachází na městském hřbitově.

S EXPEDICÍ HODOV 2017

Letos v červenci kótu 363 u ukrajinského Cebrova navštívila Expedice Hodov 2017, tvořená nadšenci vojenské historie z Jindřichova Hradce a jižní Moravy. Naším cílem bylo jednak kótu najít, lokalizovat podle dobových map tehdejší umístění kříže, zjistit, zda se něco nezachovalo z polního postavení, najít kráter, který zde vznikl po odstřelu tohoto postavení, a nalézt nějaké fragmenty bojů. Podařilo se nám najít kótu a upřesnit podle dobových map stanoviště kříže. Jihovýchodně od tohoto místa jsme našli nábojnici, zejména rakouského původu. Z prostoru byl velmi dobrý výhled východním směrem do bývalých ruských pozic. Prvořadým úkolem však bylo z místa, kde stával kříž, nabrat prst a přivést ji z Cebrova do vlasti. Tato prst byla dopoledne 10. listopadu 2017 posvěcena a pietně uložena do Pomníku příslušníkům 75. pěšího pluku na městském hřbitově v Jindřichově Hradci. ■

Špionem Běločechů v Rusku Po stopách našich legionářů od Zborova do Vladivostoku

Cestopis zkřížený s historií. Tak lze nazvat knihu Špionem Běločechů v Rusku. Její autor se vydal po zemi až na druhou stranu Eurasie, přičemž mapoval významná místa, jimiž směrem na východ prošli téměř před sto lety českoslovenští legionáři. Navíc se na cestu vydal v době konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou, takže kniha reflektující radosti i strasti života ve zmíněných zemích byla na světě. Nedávno ji vydalo nakladatelství Daranus.

Kniha je rozdělena do šesti kapitol, které odrážejí jednotlivé etapy cesty. Hned v úvodu Most je však rozepsána příhoda s kontrarozvědkou – Federální službou bezpečnosti Ruské federace, jejíž příslušníci vyslyšeli autora kvůli zmínce o Alexandrovském mostu přes Volhu. „Takže agent... Chtěl nám rozbombit most! Chtěl nám to tady předělat v americkém stylu. Majdan v Rusku. Tak to ses spletl chlapečku,“ dozvěděl se během nepříjemných hodin na policii ve městě Syzraň, které leží na ruské poměry v podstatě nedaleko neklidného Donbasu.

Jako reportér pravdivě zaznamenal názory lidí, s nimiž se během cesty setkal. S historiky, zástupci různých politických názorů, krajany, ale třeba i obyčejnými trhovci. Na západní Ukrajině všichni nadávali na rozpínavost Ruska a licoměrnost jeho prezidenta Putina, zatímco více na východ zase na nebezpečné banderovce, Právý sektor a neupřímnost Západu, jenž vyprovokoval nepokoje v Kyjevě a dalších městech. Situace je dnes taková, že si vzájemně nemohou přijít na jméno ani rodinní příslušníci.

„Vždyť Rusové převrátili naši zem v bojiště. O tom se nám nezdálo ani v hodně špatných snech. Pořád musím myslet

Pravoslavný chrám svatého Michala v Kyjevě

Tanečníci při tatarském svátku Sabantuj v Penze

Historik Albert Valiachmetov u pomníku legionářů ve Vrchním Usloni u Kazaně

Tunely na staré železnici u Bajkalu

na matky, kterým zabili syny, nebo na ženy, kterým zastřelili muže. Ve válce se zapomíná na ženský pohled. Zůstává zrak zvířete," řekla docentka historie Maja Lutajová ze Státní univerzity Ivana Franka v ukrajinském Žytomyru. „Ukrajinci na nás skoro vždycky parazitovali. To ale teď končí. Nezaplatí dluhy za plyn, už ho nedostanou. Přejde zima a na té jejich Ukrajině se bez něj sežerou jako hladoví psi. Stojíme za Putinem, to vám řekne každý," sdělila Naďa, majitelka restaurace na tržnici v ruské Penze.

Každou kapitolu však uvádí jakési okno do historie, aby si čtenář udělal jasnou představu, jak probíhaly v Rusku první světová válka, občanská válka a složitý přesun zhruba šedesáti tisíc Čechoslováků do Vladivostoku, odkud se na lodích dostávali do Evropy, do tehdy již vzniklého Československa, domů... Na obrovských prostorách největší země světa se totiž legionáři pohybovali hlavně podél nejdelší železniční trati Transsibiřské magistrály. Následná sovětská propaganda je označovala jednotně za Běločechy, neboť museli kvůli vlastnímu bezpečí občas bojovat i s Rudou armádou.

V knize Špionem Běločechů v Rusku se dozvíte například o...

- » Krajanech v ukrajinské obci Malinovka
- » Feministickém hnutí obnažujících se dívek Femen
- » Pátrání po ostatcích bolševiky vyvražděné carské rodiny
- » Bývalém posledním ruském gulagu Perm 36
- » Zapomenutých krajanech ze sibiřské vesničky Voskresenka
- » Životě a tradicích tuvinských šamanů
- » Chovatelích a podivném křížení tygrů

Nádraží ve Vladivostoku

Anabáze československých legionářů skrz občanskou válkou rozvrácené bolševické Rusko byla jednou z nejpodivnějších kapitol našich dějin. Ostatně Tomáš Garrigue Masaryk jednou řekl Karlu Čapkovi: „To byla veliká věc, že jsme měli své vojáky a ukázali, že se dovedeme bít. A když jsme z našich hochů na Rusi mohli udělat korpus – to už jsem věděl, že máme vyhráno.“ Zvláště stoleté výročí, které si budeme připomínat celý příští rok, stojí za vzpomínku na tyto hrdinské události. Netradiční průvodce po nich je právě na pultech knihkupectví, takže příjemnou cestu či jak by řekli legionáři: „Nazdar!“

Zveme vás

› 9. ledna

SILVER A v paměti tří generací, desáté slavnostní setkání věnované tomuto výsadku, pardubickému odboji a tragédii v Ležákách, zahájení ve 14. hod. pietním aktem na popravišti pardubického Zámečku. Pořádá Památník Lidice, ČSBS, ČsOL a Ing. Jana Bobošíková za podpory Pardubického kraje, Statutárního města Pardubice a Města Sezemice.

› 18. ledna

Přednáška „Americká stopa Maffie“, přednášející PhDr. Jan Hálek, Ph.D., začátek v 17.30 hod. v budově ÚČL AV ČR, Praha 1, Na Florenci 3, výstup z metra B, na nádvoří vchod C, III. patro, výtah z mezaninu. Pořádá Masarykova společnost.

› 24. ledna

14. historickogeografická konference „Hranice jako symbol ambicí a společných zájmů“, věnováno výročí vzniku hranic nového československého státu, zahájení v 9.00 hod., Velká geologická posluchárna, Přírodovědecká fakulta UK, Albertov 6, Praha 2. Pořádá Historický ústav AV ČR.

› 1. února

Slavnostní zahájení výstavy „25 let Armády České republiky“, zahájení v 10.00 hod. před budovou Generálního štábu AČR v Praze-Dejvicích. Pořádá GŠ AČR.

› 14.–15. února

Konference „Military and Postmilitary Landscapes“, konference historické geografie pro střední Evropu, zahájení v 9.00 dne 14. 2. Pořádá Historický ústav AV ČR.

› 16. února

XI. společenský večer Jednoty ČsOL v Kroměříži konaný u příležitosti setkání válečných veteránů, členů ČsOL a příslušníků AČR, Společenský sál Psychiatrické nemocnice v Kroměříži, Havlíčkova 1265, distribuce místenek: Milan Antoš, 777 721 131, milanantos@atlas.cz. Pořádá Jednota ČsOL v Kroměříži.

› 2. března

Setkání vedoucích představitelů MO a GŠ AČR s přímými účastníky bojů a vojenskou veřejností při příležitosti 73. výročí bojů u Jasla a 75. výročí bojů u Sokolova, zahájení v 10.00 hod. v Hlavním sále MO Na Valech, Praha. Pořádá ČsOL.

› 15. března

Vzpomínka na okupaci ČSR v roce 1939, zahájení v 10.00 hod. na Hradčanském nám., Praha. Pořádá ČsOL.

› 15. března

Vzpomínka na umučené důstojníky odbojové organizace Obrana národa, zahájení v 17.00 hod. v u býv. kasaren TGM, Jičínská ul., Mladá Boleslav. Pořádá Jednota ČsOL v Mladé Boleslavi.

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

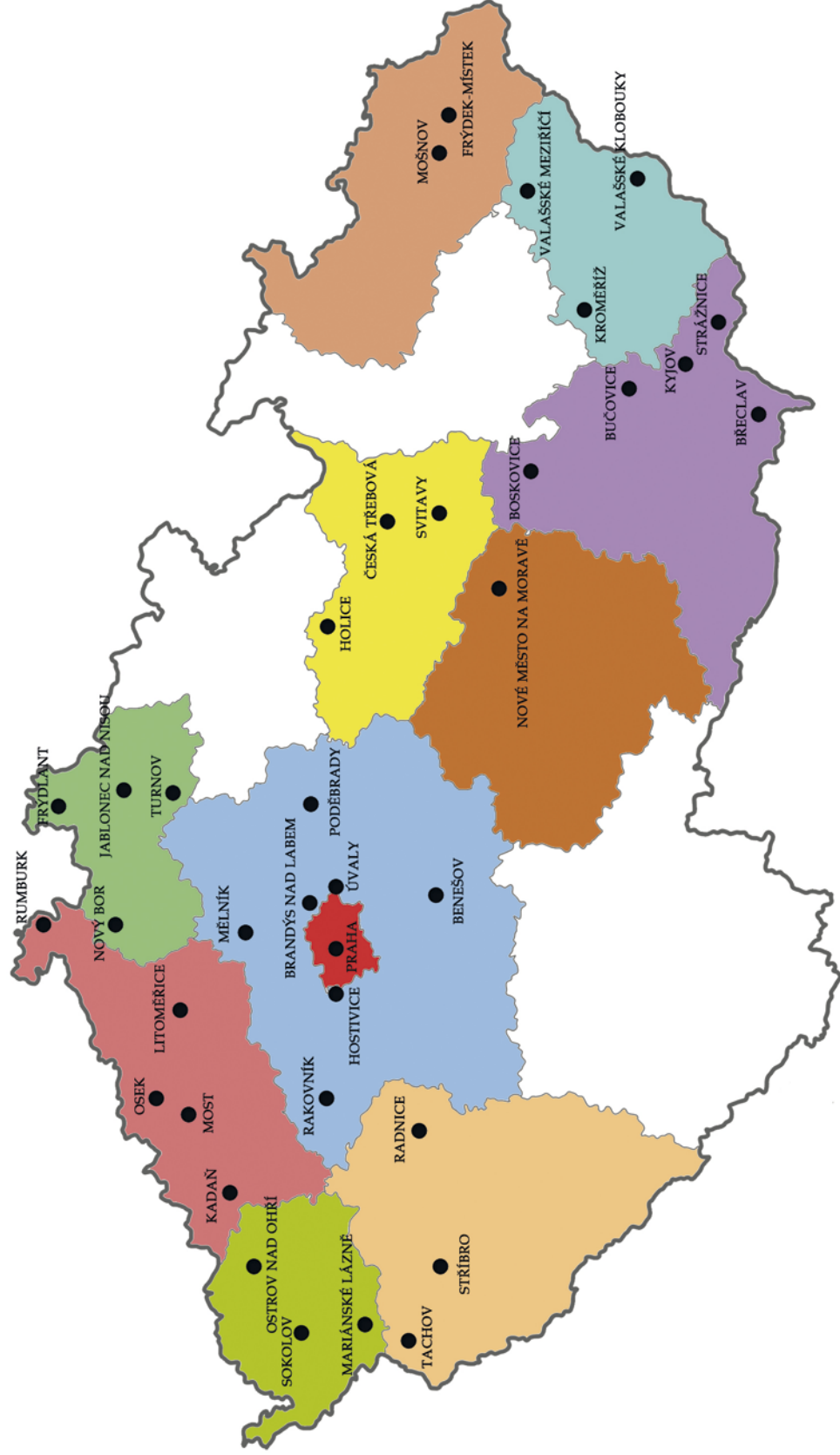
101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 8. prosince 2017, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: **www.csol.cz** v rubrice Projekty. ■

LEGIOVLAK 2018

2014 - 2020
100
LET LEGII

- Stříbro - 15. - 18. 3.
- Tachov - 20. - 25. 3.
- Mariánské Lázně - 27. 3. - 1. 4.
- Sokolov - 3. - 8. 4.
- Ostrov nad Ohří - 10. - 15. 4.
- Kadaň - 17. - 20. 4.
- Most - 21. - 27. 4.
- Osek-město - 28. - 29. 4.
- Litoměřice - 1. - 6. 5.
- Mělník - 8. - 13. 5.
- Rumburk - 15. - 19. 5.
- Nový Bor - 20. - 27. 5.
- Frydlant v Čechách - 29. 5. - 3. 6.
- Jablonec nad Nisou - 5. - 10. 6.
- Turnov - 12. - 17. 6.
- Holice - 19. - 24. 6.
- Česká Třebová - 26. 6. - 1. 7.
- Svitavy - 10. - 15. 7.
- Boskovice - 17. - 22. 7.
- Nové Město na Moravě - 24. - 29. 7.
- Břeclav - 31. 7. - 5. 8.
- Bučovice - 7. - 12. 8.
- Kyjov - 14. - 19. 8.
- Strážnice - 21. - 26. 8.
- Kroměříž - 28. 8. - 2. 9.
- Valašské Klobouky - 4. - 9. 9.
- Valašské Meziříčí - 10. - 14. 9.
- Ostrava-Mošnov - 15. - 16. 9.
- Frydek-Místek - 18. - 23. 9.
- Brandýs nad Labem - 27. - 30. 9.
- Hostivice - 2. - 7. 10.
- Úvaly - 16. - 21. 10.
- Poděbrady - 22. - 25. 10.
- Praha - 28. 10. - 18. 11.
- Rakovník - 20. - 25. 11.
- Radnice - 27. 11. - 2. 12.

Změna termínů a trasy vyhrazena.

Ministerstvo dopravy

České dráhy
Národní doprava

CARGO

SZDC
Správa železniční dopravní cesty

Národní technické muzeum

Rádio vašeho kraje
Český rozhlas

Legionářská

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Přilba Aloise Eliáše

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

V letošním roce jsme si připomněli smutné 75. výročí poprav generála Aloise Eliáše (29. září 1890 – 19. června 1942). Kromě celé řady předmětů po této významné osobnosti moderních čs. dějin, se ve sbírce Vojenského historického ústavu nachází i přilba Adrian model 15. Eliáš ji používal jako příslušník 21. čs. střeleckého pluku ve Francii. Když se v roce 1918 začaly formovat čs. střelecké pluky, bylo nutné doplnit přilbu novým typem výsostného označení. Tím se stal tzv. sdružený znak čs. odboje, tvořený

čtveřicí zemských znaků. V této podobě byl znak užíván i na dalších pokrývkách hlavy nejen legionářů ve Francii. Přilby Adrian byly nejcharakterističtější součástí používanou čs. legionáři nejen ve Francii, ale i v Rusku a Itálii. Staly se tak i výrazným symbolem bojů československých legionářů zejména v ikonografii. Voják v „adriance“ se stal ústředním motivem znaku Československé obce legionářské, stovek plastik, soch, reliéfů a v neposlední řadě i náhrobků a pomníků.